

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КРАЇНОЗНАВІСТВА ТА ТУРИЗМУ

**«ГІРСЬКОЛИЖНИЙ ТУРИЗМ УКРАЇНИ: ДОСВІД ФРАНЦІЇ В
КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ТУРИЗМУ**

за спеціальністю 242 «Туризм»
галузь знань: 24 Сфера обслуговування
за освітньо-професійною програмою: Туризм
на здобуття освітнього ступеня: Бакалавра

Кваліфікаційна робота бакалавра
здобувачки денної форми навчання
IV курсу
Групи «Міжнародний туризм»
Хіноцької Анастасії Володимирівни

Науковий керівник:
к.геогр.н., доцент Михайленко Т.І.

Київ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ.....	6
1.1. Поняття та сутність гірськолижного туризму.....	6
1.2. Основні аспекти розвитку гірськолижного туризму.....	9
1.3. Методи дослідження гірськолижного туризму.....	14
РОЗДІЛ 2. ГІРСЬКОЛИЖНИЙ ТУРИЗМ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	18
2.1. Характеристика гірськолижного туризму України.....	18
2.2. Характеристика гірськолижного туризму Франції.....	34
2.3. Порівняльний аналіз функціонування гірськолижних курортів України та Франції.....	43
РОЗДІЛ 3. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	47
3.1. Використання європейського досвіду для вдосконалення функціонування українських гірськолижних курортів.....	47
3.2. Проблеми та бар'єри розвитку гірськолижного туризму в Україні.....	53
3.3. Рекомендації щодо вдосконалення конкурентоспроможності гірськолижних курортів України.....	64
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми. Гірськолижний туризм – це одна з найвідоміших та затребуваних галузей у туризмі. Гірськолижна галузь поєднує в собі так речі: активний відпочинок, спортивну діяльність, а також ресурси природи, які оточують користувачів даної сфери протягом відпочинку. Також всім відомо те, що кожного року, а особливо в сезон гірськолижного туризму, тисячі або навіть мільйони туристів обирають для себе саме цю галузь для відпочинку. Саме такий вибір сприяє росту економіки, розвитку інфраструктури та туристичного ринку саме в тих країнах, де є всі необхідні для цього умови.

Україна, а також Франція мають великий потенціал та затребуваність у сфері гірськолижного туризму. Але, як це відомо, курорти обох країн дуже відрізняються за такими факторами, як рівень розвитку, інфраструктура, популярність серед споживачів даного туристичного продукту, а також якість послуг. Одним із найвідоміших всесвітніх лідерів гірськолижного туризму є саме Франція, яка має багато різноманітних гірськолижних курортів, модернізовані сучасні підйомники та найвищий рівень сервісу. Але, кажучи про наші курорти, в Україні цей вид туризму лише починає стрімко набирати обертів та набувати значного потенціалу для розвитку.

На сьогодні гірськолижний туризм вважається найважливішим чинником соціально-економічного розвитку країни. Цей вид туризму стрімко впливає на розвиток певних гірських країн та регіонів, забезпечує покращення соціальної, економічної, туристичної галузі регіону. За статистикою, гірськолижні курорти України мають економічні переваги, які визнає достатня кількість людей, але в нашій країні галузі гірськолижного туризму не приділяється достатньо уваги щодо розвитку. Незважаючи на достатньо високий рівень обслуговування в загальній сфері туризму в Україні, рівень обслуговування у гірськолижній сфері дуже низький, а ціни високі порівняно із середньою заробітною платою. У зв'язку із цими факторами гірськолижні курорти України відстають від стандартів світу і не сприяють зростанню попиту на відпочинок даного виду. Ці

фактори також впливають на те, що багато вітчизняних туристів вимушені їхати на курорти за кордон.

Аналіз слабких та сильних сторін гірськолижних курортів Франції та України за їх ключовими показниками, визначення недоліків та переваг, подальше формулювання рекомендацій щодо розвитку гірськолижного туризму в Україні є необхідним для підвищення рівня сервісу та наданих послуг в сфері гірськолижного туризму, підтримки вітчизняного виробника, стимулювання створення нових кластерних програм, підвищення економічної спроможності галузі, що й визначає *актуальність обраної теми*.

Метою дослідження є порівняння функціонування гірськолижних курортів України і Франції та формулювання рекомендацій для покращення діяльності та підвищення конкурентоспроможності українських гірськолижних курортів.

Завданнями роботи є:

- охарактеризувати поняття «гірськолижний туризм», визначити основні аспекти розвитку галузі;
- проаналізувати методи дослідження розвитку гірськолижного туризму;
- охарактеризувати розвиток гірськолижного туризму як України так і Франції та провести порівняльний аналіз функціонування гірськолижних курортів цих країн;
- визначити основні аспекти світового досвіду у розвитку галузі гірськолижного туризму;
- виокремити проблеми розвитку галузі гірськолижного туризму в Україні та запропонувати рекомендації щодо підвищення конкурентоспроможності даної галузі в Україні, використовуючи досвід гірськолижних курортів Франції.

Об'єкт дослідження: гірськолижний туризм.

Предмет дослідження: особливості функціонування гірськолижних курортів Франції та України.

Теоретико-методологічною основою та інформаційною базою дослідження є праці дослідників України, зарубіжних вчених у галузі туризму, а саме сфері гірськолижного туризму (праці О. Гуцуляка, О. Івка, А. Івченка, В. Новикової, Ю. Стадницького та інших. Серед зарубіжних дослідників варто згадати Т. Бігера, М. Фрідмана, С. Гудсона, А. Сен тощо); нормативно-правові акти, закони, які регулюють діяльність сфери туризму; матеріали періодичних видань, офіційні сайти об'єктів гірськолижного туризму; статистичні дані; публікації в офіційних виданнях ЗМІ.

У роботі було використано такі *методи дослідження*, як аналіз, синтез, історичний, метод порівняння, літературний, статистичний, соціологічний.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота містить 83 сторінки; складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел складається з 56 найменувань, робота включає 6 таблиць, 24 рисунки.

РОЗДІЛ.1: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття та сутність гірськолижного туризму

Гірськолижний туризм як окремий вид туристичної діяльності почав формуватися у другій половині XIX століття у Швейцарії та Норвегії, де спочатку гірськолижний спорт розвивався як елемент фізичної активності, а згодом набув туристичного значення. З початку XX століття гірськолижні поїздки стали популярними серед європейської еліти, а згодом – масовим явищем. Розвиток інфраструктури, транспортної системи, готельного господарства та масове виробництво спорядження зробили гірськолижний вид туризму доступним для широких верств населення [52].

Дослідженням гірськолижного туризму займаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. О. Козьменко описує організацію туризму, його основні елементи діяльності тощо [8]. О. Чесановський, Т. Купач звертають увагу на опис факторів трекінгового туризму, акцентуючи на регіон Українських Карпат [49]. Серед зарубіжних вчених, які досліджують гірськолижний туризм, варто згадати праці Т. Бігера, Р. Батлера, М. Фрідмана тощо [50, 51, 53].

У науковій літературі існує кілька визначень гірськолижного туризму. Наприклад, за визначенням Світової туристичної організації (UNWTO), гірськолижний туризм – це форма активного туризму, яка базується на використанні гірської місцевості та снігового покриву для занять зимовими видами спорту з туристичною метою, також гірськолижний туризм вважається формою активного відпочинку, що включає подорожі з метою занять зимовими вилами спорту в гірській місцевості, де снігове покриття є основним природним ресурсом[2; 35].

В українському розумінні гірськолижний туризм є спеціалізованим видом туризму, який передбачає організацію подорожей з метою занять лижним

спортом та активного відпочинку на гірськолижних курортах у зимовий період (згідно з джерелами Міністерства розвитку громад та територій України) [11].

Український дослідник В. Кифтяк стверджує, що гірськолижний туризм – це вид туризму, який спеціалізується на організації подорожей для занять гірськолижним спортом у рекреаційних цілях з використанням відповідної інфраструктури [7].

Ще одне значення подає вчена К. Сегеда, яка трактує його як форму спортивного туризму, основним змістом якого є активне дозвілля в гірській місцевості взимку з використанням лижного спорядження та туристичних послуг [36].

Також в українському законодавчому полі трапляється таке визначення: гірськолижний туризм – це активна туристична діяльність, яка пов'язана з перебуванням у гірській місцевості взимку, яка включає катання на лижах, сноуборді, інколи – похідну активність за межами трас [4].

Виокремимо спільні риси наведених визначень:

- наявність активної фізичної складової;
- орієнтація на зимовий сезон;
- використання гірської місцевості та снігу як основного ресурсу;
- поєднання рекреаційних і спортивних цілей.

Відмінності полягають у:

- міжнародне визначення (UNWTO) підкреслює загальну концепцію відпочинку;
- українські підходи (В. Кифтяк, К. Сегеда) акцентують увагу на організаційних аспектах і інфраструктурі;
- нормативні джерела доповнюють визначення екстремальними елементами [57].

Таким чином, при порівнянні цих визначень можна відзначити, що міжнародні підходи більше акцентують увагу на спортивно-рекреаційному факторі туризму, тоді як вітчизняні – на організаційній та інфраструктурній складовій. Для даної роботи за основу взято підхід UNWTO, оскільки він

комплексно охоплює як фізичну активність, так і відпочинок. Також визначення зрозуміло передає суть і мету гірськолижного туризму [57].

До факторів, які впливають на розвиток гірськолижного туризму, належать:

- природні умови: наявність гір, клімат, сніговий покрив;
- інфраструктура: наявність підйомників, лижних трас, готелів, сервісних закладів;
- економічні ресурси: інвестиції, державна підтримка, рівень доходів населення;
- транспортна доступність: дороги, залізниця, авіасполучення;
- маркетинг та промоція: позиціонування курорту, туристичний бренд;
- соціальні чинники: зростання попиту на активний відпочинок, рівень зацікавленості населення
- екологічний стан території: збереження ландшафту, зберігання навколишнього середовища.

Гірськолижний туризм виконує низку важливих функцій, таких як :

- рекреаційна: забезпечення активного відпочинку та зниження рівню стресу;
- економічна: відповідає за створення робочих місць, розвиток малого бізнесу та поповнення місцевих бюджетів;
- соціальна: впровадження міжрегіональної та міжнародної мобільності;
- культурна: посвячення у традиції та звичаї гірських регіонів.

У сучасних умовах гірськолижний туризм – це вид активного відпочинку, що передбачає пересування на лижах гірською місцевістю спеціально обладнаними трасами або поза ними.

Цей вид туризму поєднує спортивну, рекреаційну та екстремальну складові і є важливою складовою туристичної індустрії багатьох країн

відноситься до спеціальних видів туризму, оскільки є комбінованим і включає елементи наступних видів:

- лікувально-оздоровчий (спортивна складова, яка сприяє зміцненню здоров'я, покращенню загального самопочуття);
- рекреаційний (відвідування автентичних регіонів, ознайомлення із самобутньою культурою гірських регіонів);
- спортивний аматорський (використання екстремальних видів, наприклад, катання на сноубордах, катання на лижах тощо);
- екологічний туризм (подорожах до природних об'єктів, недоторканих людиною та природоохоронних територій).

Гірськолижний туризм – яскраво виражений сезонний вид туризму. За створенням турпродукту гірськолижний туризм належить до капіталомістких та трудомістких видів туризму. Цей вид туризму має низку особливостей, які його суттєво відрізняють від інших, простіших, видів.

У гірськолижному туризмі велику роль відіграє асортимент додаткових послуг: послуги інструктора, прокат спорядження, ski pass – пластикова картка, яка дозволяє здійснювати підйоми на канатній дорозі необмежену кількість разів (щоразу проходячи через турнікет, її необхідно прикладати до нього).

Особливого значення для гірськолижного туризму має медичне страхування. Як правило, страхова премія у 2,5 рази більша, ніж при звичайних видах туризму. Незважаючи на те, що гірськолижний туризм відноситься до досить дорогих видів туризму, з кожним роком зростає кількість туристів, що планують відпочинок на гірськолижних курортах.

Отже, гірськолижний туризм є особливим видом туризму, який має власні ознаки й функції. Це досить активний вид відпочинку, який включає як покращення загального самопочуття, так і можливість спробувати екстремальні види відпочинку. Крім того, це також можливість долучитися до екологічного туризму.

1.2. Основні аспекти розвитку гірськолижного туризму

Станом на сьогодні гірськолижний туризм є досить динамічною сферою, яка швидко розвивається та підлаштовується відповідно до зростаючого попиту, а також є однією із класичних форм рекреації, відпочинку та фізичного оздоровлення населення.

Гірськолижний туризм має кілька різновидів, зокрема:

– альпійський лижний туризм – це вид активного відпочинку, а також спортивного відпочинку, який пов’язує катання на спеціально облаштованих трасах, а також передбачає використання таких послуг: проживання, харчування, прокат спорядження, навчання з інструктором (за необхідності), розваги та медичне забезпечення;

– фрірайд – катання поза підготовленими трасами на лижах або сноуборді, що вимагає спеціальних навичок і високого рівня підготовки. Цей вид катання передбачає спуски по природному рельєфу, включаючи цілинний сніг, круті схили, лісові ділянки та скельні скиди. Особливостями такого виду катання є:

- свобода маршруту: немає розмітки, витягів та обмежень;
- високий рівень складності: вимагає серйозної фізичної підготовки, володіння технікою катання та знання основ лавинної безпеки;

- використання спеціального спорядження: лижі або борд, лавинне спорядження, а інколи навіть спеціальні надувні аварійні рюкзаки системи;

- ризики: лавини, зміна погодних умов, складний рельєф.

– скітуринг – поєднання лижних походів і катання по сніжних схилах, що не мають механізованої інфраструктури. Передбачає у собі подолання довгих маршрутів на лижах, може бути як одноденним, та багатоденним. Також цей вид можна поєднувати із бекканрі та фрірайдом;

– хелі-скі – екстремальний варіант катання, де підйом на вершину здійснюється за допомогою гелікоптера. Це дає можливість кататися по недоступних місцях для звичайних лижників та сноубордистів. Особливостями цього виду катання є:

- відсутність підйомників: катання відбувається у місцях, де немає курортної інфраструктури;
- якісний сніг: пухкий та глибокий сніг, який забезпечує плавне ковзання;
- високий рівень ризику: необхідно мати професійну фізичну підготовку та знання основ лавинної безпеки;
- висока вартість: використовується гелікоптер, тому цей вид гірськолижного туризму вважається одним із найдорожчих.

Система гірськолижних курортів за кордоном характеризується формуванням великих гірсько-рекреаційних районів, що охоплюють значні території. Це особливо характерно для європейських курортів, де гірськолижні традиції мають багаторічну історію. Такі регіони поділяються на «зони катання» – комплекси трас різного рівня складності, розташовані в межах однієї або навіть кількох ділянок, із власною системою підйомників. В залежності від призначення та рівня навантаженості витяги можна поділити на декілька типів:

- бугельні – це спеціальні пристосування, що дозволяють лижникам і любителям сноубордингу піднятися вгору після спуску з мінімальними зусиллями;
- крісельні – цей вид вважається найбільш сучасним, зручним та швидкісним. Під час підйому люди знаходяться у кріслах, закріплених на тросах та переміщаються у повітрі. Крісел може бути від 1 до 8.
- кабінні – це вид підйомнику, який майже не відрізняється від крісельного. Але різниця полягає у тому, що туристи під час підйому знаходяться у закритому приміщенні (кабінці). Такий вид підйомнику, частіше за все, називають канатною дорогою та використовують для перевезення туристів або вантажів на високі схили.
- гондольні – цей тип витягів відноситься до повітряних і, у свою чергу, поділяється на одно і двосторонні (маятникові). Підйомники мають дві гілки, якими здійснюється рух кабін. Для посадки та висадки туристів гондоли зупиняють. Односторонні витяги переміщують кабінки в один бік. За допомогою

спеціального пристрою перед посадковою платформою рух кабін сповільнюється.

На перший погляд користування витягами здається складним і через те новачки зазнають певних труднощів. Але, здійснивши кілька підйомів, туристи долають ці перешкоди.

Також слід відмітити використання штучного снігу на курортах та нічне катання, як елементи функціонування гірськолижних курортів. Сучасні гірські курорти використовують штучний сніг для забезпечення стабільного снігового покриву незважаючи на погодні умови. Це дозволяє подовжити лижний сезон, забезпечує гарантовану якість гірських трас, приваблює туристів у нестабільні сезонні періоди. Крім того, штучний сніг є альтернативою природньому, оскільки зміна клімату впливає на товщину снігового покриву та тривалість зимового сезону.

Також, слідуючи фактору використання штучного снігу, слід відмітити популяризацію нічного катання. Такий тип катання славиться розширенням часу доступу до трас, зменшенням навантажень від користувачів, атмосферою, яка створює незабутні та нові враження для туристів. Для організації катання такого типу необхідне якісне освітлення, безпека на трасах та спеціальне технічне забезпечення.

Гірськолижна траса – це ділянка схилу (як правило вона має певні позначки), призначена для спуску на гірських лижах або сноуборді чи іншому спорядженні. За ступенем складності траси поділяються на: зелену, синю, червону та чорну. Визначимо основні вимоги до кожного ступеня складності трас та проілюструємо це за допомогою таблиці. (Табл.1.1).

Таблиця 1.1.

Вимоги до гірськолижної траси в залежності від складності та доступу до гірської ділянки (складено автором за [12])

Вимоги	Зелена	Синя	Червона	Чорна
Рельєф ландшафту (легкий, різноманітний, із середніми та великими за рівнем нахилу	легкий	Легкий (різноманітний)	різноманітний із легким, середнім; з не	різноманітний з легким, середнім та

ділянками)			дуже різкими за рівнем нахилу ділянками	великим за рівнем нахилу ділянками
Кут нахилу траси (поздовжній та поперечний нахил) у %	від 5% до 15%	до 25%	до 40%	вище 40%
Ширина траси	від 5 до 40 м	від 20 до 40 м	від 30 до 40 м	від 35 до 40 м
Профіль ділянки	легкий, рівномірний схил із місцем для зупинки	переливні, легкі різноманітні схили	різноманітний без різких меж та бічних схилів	з різним відхиленням та відповідним з'єднанням нахилів
Небезпечні ділянки	Не допускаються	слід уникати	допускаються як виняток. Їх слід обов'язково убезпечити	слід уникати нахилу понад 60%, різких бічних нахилів, при цьому їх треба обов'язково убезпечити
Сніговий покрив (добре оброблений, без оголених місць тощо)	так	так	так	так
Пропускна спроможність канатної дороги в годину повинна бути меншою або дорівнює пропускній спроможності лижної траси	так	так	так	так
Підтримка споруд та забезпечення підходу до лижної траси (належний стан)	так	так	так	так
Лижні стежки (підтримувані, оброблені з необхідним рівнем безпеки відповідним лижним трасам)	так	так	так	так

Таким чином, в залежності від рівня навченості та наявного досвіду туристів можна обрати зручний та безпечний для себе маршрут.

Також необхідно відзначити особливості інфраструктури у гірськолижному туризмі: заклади розміщення – відіграють ключову роль у створенні комфортного середовища для туристів та харчування – забезпечують не лише фізичні потреби, а й культурно-соціальні враження. Якість сервісу в цих сферах дуже впливає на конкурентоспроможність того чи іншого курорту, а також на рівень задоволеності туристів. Розміщення передбачено у спеціалізованих готелях типу гірських шале, архітектурно вписаних у

навколишній краєвид. Поблизу готелів обов'язкова наявність підйомників та трас. Важливим елементом інфраструктури є система закладів харчування. Вона має бути збалансованою і відповідати кількості туристів у кожному сезоні. Заклади можуть бути різного рівня, від ресторанів до закладів швидкого харчування або їжі із собою. Погоджуємось із думкою дослідників В. Новиковою та О. Івко, які стверджують, що «рівновага між ресторанами та закусочними на горі так само, як і біля підніжжя, одночасно дає лижникам можливість вибору і дозволяє забезпечувати потребу в харчуванні. Кількість посадочних місць є показником обороту клієнтів, який, в свою чергу, дуже залежить від погоди: в холодну, вітряну погоду кількість відвідувачів збільшується» [14].

Велика кількість гірських регіонів не має високого рівня соціально-економічного розвитку. Твердження дослідників підкреслюють, що саме розвиток гірськолижного туризму може сприяти покращенню ситуації в певних країнах або регіонах. Проте, оскільки кожен регіон може мати різний рівень туристичних ресурсів за якістю і кількістю, такий процес може бути довгим та стикатися із перешкодами на шляху до покращення.

Відмічається, що головною особливістю обслуговування туристів на закордонних курортах є комплексний підхід. Цей фактор забезпечує доступність усього комплексу туристичних послуг, зокрема гірськолижного сервісу, ремонту спорядження, послуг інструкторів, а також послуги для навчання дітей різного віку із спеціально облаштованими ділянками для цього.

Інфраструктура лижних трас закордонних курортів відзначається високим рівнем технологічності, що стосується сучасного підйомного обладнання, яке використовується на схилах.

Застосування високошвидкісних підйомників із великою пропускнуою здатністю дозволяє залучати більше туристів. Це є великою перевагою закордонних курортів, порівняно із вітчизняними підйомниками, на які завжди великі черги і які мають застарілу технологічність. Це є ключовою проблемою, яка пригальмовує розвиток гірськолижного туризму в Україні.

Отже, оскільки галузь гірськолижного туризму відзначається швидким розвитком, для залучення більшої кількості відвідувачів, курорти мають відповідати сучасним вимогам, мати високий рівень технологічного оснащення, проводити активну рекламну кампанію.

1.3. Методи дослідження гірськолижного туризму

Гірськолижний туризм – одна із важливих складових туристичної індустрії, яка розвивається в регіонах із відповідними природними умовами.

Дослідження розвитку цієї галузі потребує комплексного підходу, який включає у себе використання різних методів аналізу. Для досягнення поставленої мети та вирішення окресленого кола завдань, у роботі було використано певний комплекс методів наукового пізнання, за допомогою яких було проведено глибокий аналіз та на його основі охарактеризовано розвиток гірськолижного туризму в Україні та Франції, а також обґрунтовано рекомендації щодо вдосконалення цієї галузі в Україні. Охарактеризуємо використовувані в роботі методи.

Літературний метод передбачав систематичний огляд та аналіз наукової, статистичної, методичної, а також професійної літератури, що стосувалась теми гірськолижного та сталого туризму. Цей метод було використано у розвідці для теоретичного обґрунтування понять «гірськолижний туризм», «сталий туризм», а також для вивчення європейського досвіду функціонування гірськолижних курортів.

Статистичний аналіз – метод використовується для оцінки тенденцій розвитку гірськолижного туризму, визначення обсягів туристичних потоків, рівня наповненості готелів, сезонності попиту. У дипломній роботі метод використано з метою проведення аналізу офіційних даних Державної служби статистики України, звітів UNWTO, відкритих джерел французьких туристичних відомств. Це дозволило здійснити порівняння динаміки розвитку гірськолижних курортів обох країн.

Суть порівняльного методу полягає у зіставленні кількох або більше об'єктів за спільними критеріями. У дослідженні метод застосовувався для визначення спільних та відмінних рис курортів України (Буковель, Драгобрат) та Франції (Куршавель, Шамоні) за рівнем сервісу, розвитку, підходами до сталості та розвитку інфраструктури.

SWOT-аналіз вважається стратегічним методом аналізу, який надає змогу оцінити сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози. У роботі метод використано для визначення стратегічного потенціалу гірського туризму України із урахуванням досвіду Франції, що сприяло обґрунтуванню подальших можливих напрямків розвитку вітчизняної індустрії.

Картографічний метод – метод, який передбачає створення, а також використання картосхем. У дипломній роботі метод використано з метою візуалізації просторового розміщення гірських курортів, транспортної доступності та інфраструктури Карпатського регіону.

Екологічний, або еколого-економічний аналіз застосовується для оцінки впливу туризму на природне середовище. У роботі було проаналізовано ризики, проведено оцінку наслідків технічного застосування, проаналізовано фінансові результати та ефективність діяльності підприємств, проведено аналіз організаційно-технічного рівня, ефективності використання ресурсів та на основі отриманих даних створено комплексну оцінку господарчої діяльності [33].

Соціологічний метод спрямований на вивчення поведінки туристів, їхніх уподобань і рівня задоволеності туристичними послугами, що реалізується у вигляді опитувань, тощо. Метод було частково використано у роботі у формі аналізу відкритих результатів досліджень громадської думки щодо популяризації гірських курортів і рівня задоволеності туристів [55].

Аналіз – метод, змістом якого є розчленування предмета дослідження на складові частини з метою їх детального і всебічного вивчення. Наукова розвідка передбачає аналіз елементів, які становлять основу галузі гірськолижного туризму та на основі проведеного аналізу створення

рекомендацій щодо покращення сфери в Україні, що є часткою такого методу, як синтез.

Узагальнення – метод, за допомогою якого фіксуються загальні ознаки та властивості певного класу об’єктів та здійснюється перехід від одиничного до загального, від менш загального до більш загального. У роботі метод реалізовано шляхом аналізу відкритих джерел інформації щодо розвитку галузі гірськолижного туризму у Франції та їх узагальнення й приведення до цієї ж сфери в Україні.

Отже, використання комплексного підходу до дослідження розвитку гірськолижного туризму дозволяє об’єктивно оцінювати стан цієї галузі, визначати перспективи та розробляти ефективні й діючі стратегії для подальшого розвитку сфери. Також шляхом статистичних, соціологічних, економічних, екологічних і географічних методів отримано чудову змогу враховувати аспекти для функціонування гірськолижного туризму та забезпечення її сталого розвитку.

РОЗДІЛ 2. ГІРСЬКОЛИЖНИЙ ТУРИЗМ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ

2.1. Характеристика гірськолижного туризму України

Гірськолижний туризм – це один із найголовніших і найперспективніших напрямків розвитку туристичної галузі в Україні. Завдяки ідеальним природним умовам, зокрема Карпатським горам, Україна має можливості для створення конкурентоспроможного туристичного продукту.

Одним із найпопулярніших напрямів спортивно-оздоровчого туризму є катання на лижах. В Україні зосереджено значний потенціал, який сприяє розвитку цього виду туризму. Центральною зоною гірськолижного туризму в країні вступає Карпатський регіон. Регіон має відносно невисокі вершини (1200-1400 м), є вулканічного походження, що створює сприятливе середовище для організації гірського відпочинку.

Карпатський регіон України охоплює Львівську, Івано-Франківську, Чернівецьку та Закарпатську області, займаючи 9,4% території країни. Межує з Волинською областю на півночі, Поділлям на сході та має кордон з кількома європейськими країнами. Проілюструємо місцезнаходження та основні туристичні об'єкти за допомогою картосхем (рис. 2.1, рис. 2.2).

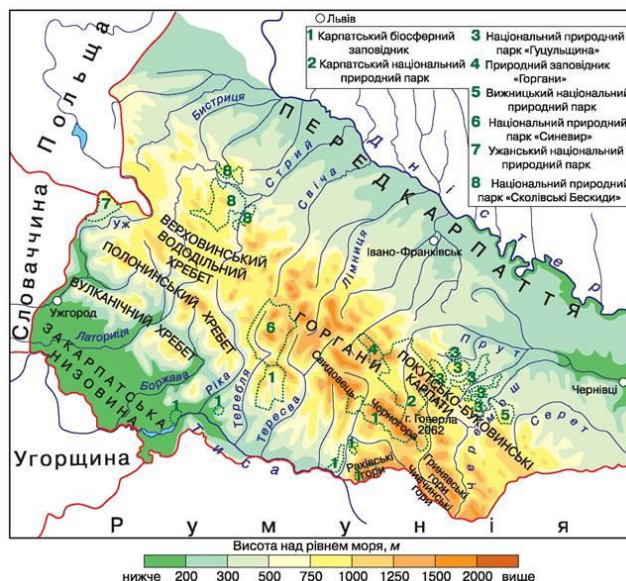

Рис. 2.1. Фізична карта «Українські Карпати» [46]

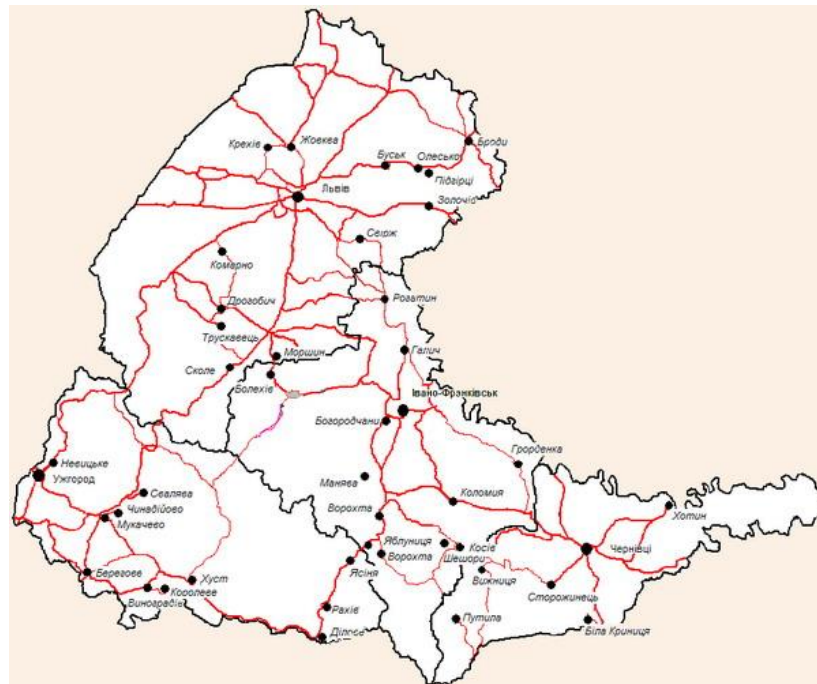

Рис. 2.2. Карпатський туристичний регіон [6]

Детальніше охарактеризуємо географічні особливості областей Карпатського регіону.

Закарпатська область розташована на заході України, межує з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією, а також із Львівською та Івано-Франківською областями. Приблизно дві третини її території займають гори. Тут знаходиться географічний центр Європи. Гірський ландшафт представлений хребтами з полонинами – Рівна, Красна, Боржава, Свидовець. Висота гірських масивів від 780 до 2061 метрів. В області знаходиться найвища вершина Українських Карпат – Говерла (2061 м) [41].

Львівська область знаходиться на заході України та межує з Польщею і сусідніми регіонами. Її ландшафт включає Карпати, Подільську височину, Полісся. Висота гірських масивів від 500 до 1405 метрів. Найвищою точкою є гора Пікуй (1405 м) [42].

Івано-Франківська область розташована поблизу географічного центру Європи. Її межі формують ромб, кожна сторона якого контактує з сусідніми регіонами або країнами. Значна частина території – гірська місцевість. Висота гірських масивів від 900 до 1472 метрів. Найвищою точкою є гора Ґрегіт (1472 м) [15].

Чернівецька область розташована в передгір'ях Карпат, межує з Румунією та Молдовою. Рельєф представлений горами, рівнинами та передгір'ями. Область багата на корисні копалини, мінеральні води й ресурси для будівництва. Висота гірських масивів від 300 до 538 метрів. Найвищою точкою є гора Цецино (538 м) [43].

Туристичний потенціал Карпатського регіону надзвичайно високий. Пріоритетом є створення конкурентоспроможного туристичного продукту, сталий розвиток внутрішнього та в'їзного туризму, комплексне освоєння курортних територій із врахуванням інтересів місцевого населення, а також охорона природної та культурної спадщини. Це відповідає принципам сталого розвитку та сприяє економічному зростанню регіону. Надамо опис туристично-рекреаційних ресурсів Карпатського регіону, щоб узагальнити можливості, природний потенціал, технічне обладнання курортів, таблиця 2.1.

Таблиця 2.1.

Туристично-рекреаційні ресурси Карпатського регіону (складено автором за [8])

Область	Гірські масиви та вершини	Основні гірськолижні курорти	Природні ресурси	Інфраструктура
Закарпатська	Полонини: Боржава (1681 м), Красна (1300-1500 м), Свидовець (1883 м); г. Говерла (2061 м)	Пилипець, Подобовець, Красія, Драгобрат	Мінеральні води, ліси, помірно-континентальний клімат	Понад 69 витягів; понад 63 траси, має вигідне розташування (прикордонне); розвинена система харчування та проживання; транспортне сполучення здійснюється переважно легковим транспортом. Додатково: центр з розвитку зимових видів спорту, мультиліф, лижна школа, ратраки, тюбінг-парк.
Івано-Франківська	Чорногора (1898 м), Горгани (1836,6 м), Покутсько-Буковинські Карпати (1483 м)	Буковель, Яремче, Ворохта	Ліси, річки, гірське повітря	Понад 30 витягів; понад 20 трас; розвинена система харчування та проживання; транспортне сполучення здійснюється переважно легковим транспортом. Додатково: фан-парки зі штучними перешкодами, оздоровчі центри.

Львівська	Сколівські Бескиди (1362,7 м), г. Пікуй (1405 м)	Славське, Тисовець, Плай	Ліси, мінеральні джерела	Понад 30 витягів; понад 31 траса; розвинена система харчування та проживання; транспортне сполучення здійснюється переважно легковим транспортом. Додатково: мультиліфт, бебі- ліфт.
Чернівецька	Буковинські Карпати (1483 м), Чивчинський хребет (1266 м)	Мигове, Верховина (частково), Глибока	Родовища мінеральних вод, природні парки	Понад 16 витягів; понад 22 траси; розвинена система харчування та проживання; транспортне сполучення здійснюється переважно легковим транспортом. Додатково: мультиліфт, навчальний витяг.

Таким чином, українські курорти надають широкий спектр послуг. Українські гірські курорти зараз поступово розвиваються, розширюють свою інфраструктуру, покращують рівень обслуговування, впроваджуючи європейські сервісні стандарти.

Головним регіоном для розвитку гірського туризму в Україні є Карпати. У цьому місці розташовані найбільші українські курорти: Буковель, Драгобрат, Славське, Пилипець, Яблуниця, Красія тощо.

Варто зазначити, що окрім діючих курортів, відкриваються також нові місця відпочинку. Наприклад, у 2016 році було відкрито гірськолижний курорт «Буковиця», який розташований у м. Борислав Львівської області поблизу таких курортів як Трускавець та Східниця. Стартувало також будівництво нового гірськолижного курорту поблизу Волосянки (Львівська область). Проект охоплює понад 127 гектарів, протягом 15 років планується побудувати 25 готелів, в яких зможуть розміститися понад 5000 туристів. У 2022 році було анонсовано будівництво двох нових курортів «Бистриця» і «Турбат», які логічно будуть з'єднані із курортом Буковель. У підсумку на всіх трьох курортах зможуть розміститися понад 65 тисяч людей одночасно. Продемонструємо це за допомогою картосхеми (рис. 2.3).

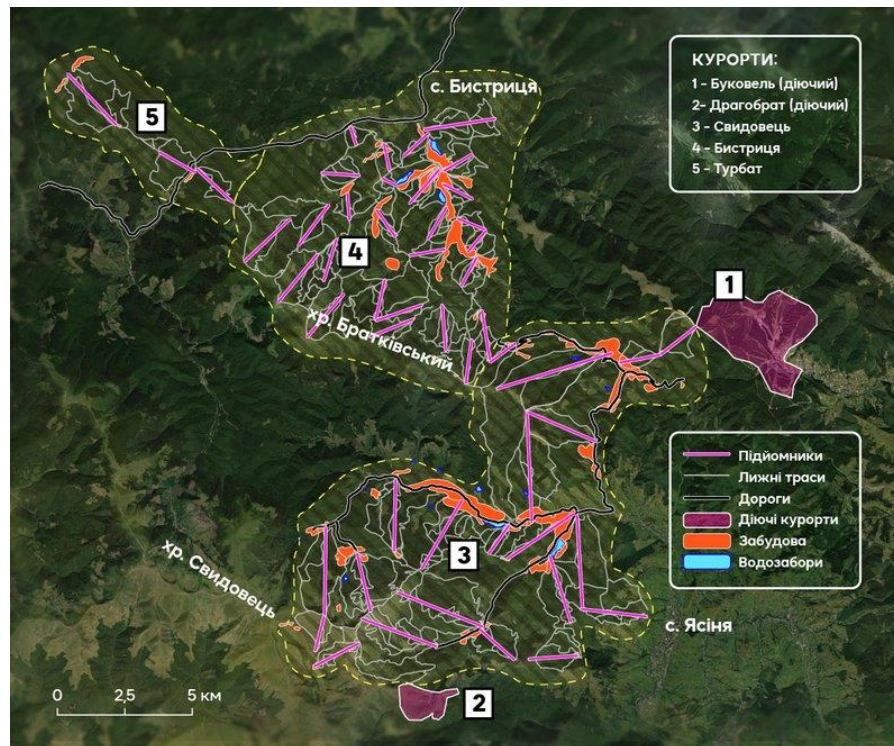

Рис. 2.3. З'єднання курортів «Буковель», «Бистриця», «Турбат» [16]

Охарактеризуємо детальніше гірськолижні курорти України, які користуються високою популярністю серед туристів та молоді, які починають розвиватися й зацікавлювати відвідувачів.

Буковель – це один із найбільших, найсучасніших і динамічніших курортів в Україні. Будівництво цього курорту розпочалось у 2000 році. Місце відпочинку розташоване на схилах гори з однойменною назвою й оснащено 17 сучасними підйомниками, що можуть обслуговувати одночасно до 33 тис. осіб за годину. Траси мають загальну довжину 75 км спеціалізованих трас, які мають 61 маршрут із складності різного рівня: 12 синіх – для початківців, 41 червону – для досвідчених лижників та 8 чорних трас – для професіоналів. Штучне засніження, майже 100% трас обладнано системами штучного снігу, які забезпечують стабільний сезон навіть якщо недостатньо природних опадів. Візуалізуємо розміщення трас курорту за допомогою інтерактивної картосхеми задля увиразнення як маршрутів, так й інфраструктури на певних етапах (рис. 2.4).

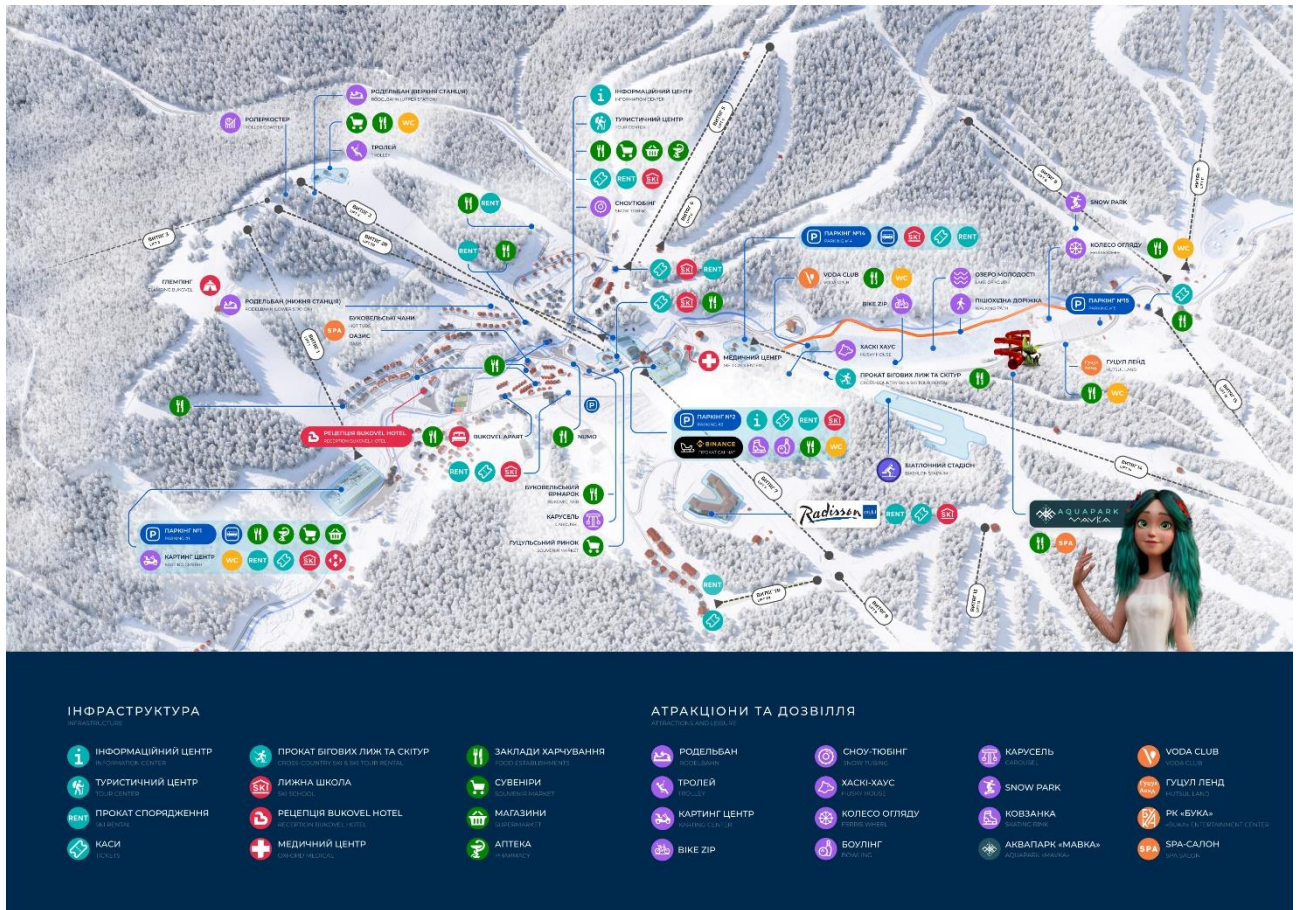

Рис.2.4. Інтерактивна карта курорту на зимовий сезон [15]

Інфраструктура курорту Буковель доволі розвинута – ресторани, клуби для розважання вночі (під час воєнного стану працюють до 00:00), SPA-центри при кожному готелі, а також окремі центри від готелів, аквапарк, каток, прокат спорядження, навчальні школи для лижників та сноубордистів. Завдяки розвиненій інфраструктурі Буковель є одним із найкращих курортів в Східній Європі за рівнем сервісу та обслуговування. Якість обслуговування також відповідає всім європейським стандартам: персонал вищої кваліфікації, наявні сервіси для зручного онлайн-бронювання, також наявність онлайн-кас та скі-пасів. Всі схили забезпечені рятувальними службами та маркуванням трас для розуміння складності. Також на території курорту Буковель діють інформаційні центри для туристів, у вільному доступі послуги гідів та інструкторів. Курорт забезпечений медичними пунктами, де можна отримати невідкладну та першу медичну допомогу. Окрім того, Буковель – це цілорічна активність, оскільки влітку популярністю користуються пішохідні маршрути, велопрогулянки, рафтинг, зіплайни, фестивалі тощо. Наведемо карту піших маршрутів та карту

інфраструктури курорту літнього періоду (Додаток А, Додаток Б). За допомогою цього наголосимо, що Буковель надає послуги у всі періоди (не лише у зимовий сезон) та має спеціальні позначки й знаки, маршрути для літнього туристичного сезону [16].

Незважаючи на високі ціни Буковель залишається одним із лідерів гірськолижних курортів та центром туризму в Україні, а також приваблює як внутрішніх, так і іноземних туристів. [9]. 17% туристів відвідують Bukovel щороку з моменту початку розвитку курорту. Продемонструємо ціни на ski-паси у різні сезони (низький, високий, новорічний), щоб візуалізувати різницю вартості (рис. 2.5) [16]. Вартість одного підйому становить 4000 грн. Також продемонструємо вартість на ski-паси, зважаючи на кількість днів з метою увиразнення зручності та можливості туристами обрати комфортний для себе варіант користування послугами (Додаток В) [16]. Найдешевший на 2 дні коштує 2000 грн.

Сезон Період	Низький з початку сезону до 18.12.24 з 17.03.25 до кінця сезону			Високий 19.12.24 - 01.01.25 07.01.25 - 16.03.25			Новорічний 02.01.25 - 06.01.25		
	Загальний	Пільговий	VIP	Загальний	Пільговий	VIP	Загальний	Пільговий	VIP
1 підйом оглядовий	400	280	800	350	250	700	350	250	700
1 підйом	350	250	700	400	300	800	500	350	1000
1 підйом мультіліфт	100	70	200	150	100	300	200	150	400
3 години	650	450	1300	1100	750	2100	1400	1000	2800
Перша половина дня (08:30 - 13:30)	800	550	1600	1350	950	2700	1750	1250	3500
Друга половина дня (11:30 - 16:30)	850	600	1700	1400	1000	2800	1800	1250	3600
1 день (08:30 - 16:30)	1000	700	2000	1800	1190	3400	2200	1550	4400

Рис.2.5. Цінова політика на ski-паси 2024-2025 pp. [15]

Варто зауважити, що діти до 6 років проходять з батьками безкоштовно, діти від 6 до 12 років (включно), пенсіонери, учасники війни, учасники АТО, військові з посвідченням УБД, інваліди, за наявності підтверджуючого

документа з фотографією, мають право на отримання знижки на абонементи, які діють протягом поточного дня.

Дістатися до курорту можна декількома варіантами: потягом, автобусом, легковим транспортом. Недоліком є те, що без пересадок доїхати в Буковель неможливо. Потягом можна дістатися до найближчих обласних центрів – Івано-Франківська та Львова. Звідти можна пересісти на електричку до близьких курортних селищ Ворохта, Татарів, Яремче. На курорт курсують безліч автобусів. Але найзручніше дістатись курорту з автовокзалу Івано-Франківська. Також можна доїхати легковим транспортом, проте варто враховувати, що ціни можуть бути вищими, за квитки на автобус чи потяг.

Курорт забезпечений великою кількістю готелів із можливістю обрати найзручніший варіант за сервісом та ціновою політикою. Готелі варіюються за доступністю до витягів, харчуванням (без харчування, з додатковою доплатою, все включено тощо); зручності (Wi-Fi, кафе, аптека, телевізор, зберігання вантажу та інше). Інформація щодо готелів є на офіційному сайті курорту, що зручно для бронювання номерів та оформлення замовлень. Найпопулярнішими готелями є готель «Буковель» (2640 грн за ніч); «Вежа» (1300 грн за ніч); готель «Гуцулія» (1300 грн за ніч); ресторанно-готельний комплекс «Гук» (1190 грн за ніч); Ribas Karpaty (4700 грн за ніч); Bukovel Apart (3360 грн за ніч); MARION SPA Hotel & Spa (2840 грн за ніч); Guest House Turda (1232 грн за ніч) тощо. Крім того, деякі туристи обирають для себе варіанти проживання у найближчих населених до курорту Буковель пунктах, з яких їздять відпочивати та кататися. Наприклад, це може бути Яблуниця, Поляниця, ціни на садиби в яких варіюються від 300 до 700 грн, що значно економить кошти на проживання.

Драгобрат – гірськолижний курорт у Рахівському районі Закарпатської області, неподалік смт. Ясіня. Вважається найвищим гірським курортом України (1400-1800 м над рівнем моря), що також дозволяє мати найдовший зимовий сезон – з листопада до середини травня. Завдяки своєму географічному розміщенню в межах Свидовецького хребта, на Драгобраті формується стабільний сніговий покрив, який дуже довго зберігається. Інфраструктура

курорту доволі розвинута і включає всі необхідні елементи для організації незабутнього та якісного лижного відпочинку. На території курорту функціонує близько 9 трас різного рівня складності, а також довжиною близько 10 км, що дозволяє користуватися ними як новачкам, так і досвідченим лижникам та сноубордистам, які люблять катання у стилі фрірайд. Також є один 300-метровий схил для початківців. На курорті Драгобрат діють підйомники різного виду: бугельні та крісельні, зокрема витяги «Вершина Карпат», «Карпатська Чайка» тощо. Візуалізуємо розміщення трас курорту за допомогою інтерактивної картосхеми (рис. 2.6).

Рис.2.6. Інтерактивна карта курорту на зимовий сезон. Джерело [17]

Ціни на ski-паси та підйомники курорту також варіюються відповідно до кількості підйомів, є варіант обрання дитячого або дорослого квитка. (Додаток Г). Найдешевші на мультиліфт коштують 50 грн за один підйом, на крісельний – 200 грн.

Дістатися до курорту можна потягом, легковим транспортом, автобусами, але в будь-якому випадку варто буде замовляти трансфер. Найзручніший варіант – дістатись потягом до Івано-Франківська або Чернівців. Далі їхати регулярними автобусними рейсами до смт. Ясіня. В будь-якому випадку потрібно також замовити трансфер до курорту із селища Ясіня. Практично всі садиби або готелі пропонують туристам дану послугу, але за окрему плату.

Недоліками можуть стати обмеження для в'їзду на курорт через те, що наявна проблема непрохідності доріг у період зими. У зимовий період до курорту можна дістатись лише за сприятливих природних умов (або на позашляховиках).

На курорті є доволі широкий вибір готелів, приватних садиб, котеджів. Найпопулярнішими є міні-готель «Яремина хатина»; готель «Скеля»; готель «Хата Звіздарюка» («Пролісок»); приватна садиба «Калина»; готель «GREMI HOTEL»; готель «Казка Карпат»; готель «Маріна»; садиба «Freerider». Ціни варіюються від 1000 грн за двомісний номер в низький сезон, від 1400 грн за двомісний номер у високий сезон.

Також функціює багато закладів харчування: кафе, ресторани та колиби, в яких можна знайти традиційні страви закарпатської та української кухні. Серед розваг можна знайти SPA-центри, рибалка, сауни та бані, зимові екскурсії та прокат спорядження. Рівень сервісу та обслуговування на курорті Драгобрат зростає, але поступово, цей курорт все ж поступається курорту Буковель та іншим провідним європейським курортам. Основними перевагами курорту є доступність цін в порівнянні із Буковелем та іноземними курортами, привітний персонал та висока клієнтоорієнтованість, а також автентична атмосфера, яка включає у себе гірськолижний спорт разом із культурним компонентом.

Проте недоліками є неможливість придбання єдиного скі-пасу для всіх наявних підйомників. Присутній недостатній рівень стандартизації послуг, через що ускладнюється контроль якості обслуговування.

Загалом Драгобрат має значний потенціал для розвитку як внутрішнього, так і міжнародного туризму, але це можливо за рахунок покращення транспортної доступності, модернізації інфраструктури, а також впровадження стандартів обслуговування.

Красія – це один із перших курортів України. Розташований на однойменній горі Красія у Закарпатській області. Курорт відомий найдовшим спуском в Україні – понад 3500 м. Схили для катання дозволяють спускатись не лише на лижах, але й на сноубордах та навіть спеціальних санках-тарілках.

Траси пологі, легкої та середньої складності. Ширина трас – від 100 до 350 м. Є штучне засніження. Працюють шість підйомників (три бугельних та три крісельних), наявний мультиліфт. На сайті курорту наявна інтерактивна карта шляхів та трас (рис. 2.7).

Рис.2.7. Інтерактивна карта трас курорту Красія [27]

Ціни на ski-паси курорту варіюються в залежності від дня тижня, належності до святкового періоду, кількості днів, на які береться ski-пас тощо (Додаток Г). Денний ski-пас у будній день обійдеться у 1000 грн.

Дістатися до курорту можна потягом, автобусом або легковим транспортом. Потягом можна доїхати до Ужгорода. Далі варто пересісти на автобус сполученням «Ужгород – Красія». Є ще варіант на маршрутному таксі з Ужгорода до Великого Березного або до села Люта. Далі до зупинки в селі Вишка. Якщо їхати автомобілем, то по трасі Київ – Чоп доїхати до села Кострино, а далі до села Вишка.

Перевагою курорту є те, що можливість зняти житло присутня і на самій горі Красія. На середині гори, знаходиться готель преміум-класу «Alpen House». Трохи вище є масив котеджних будиночків і міні-готелів сімейного типу. Ціни на житло починаються від 500 грн за людину за добу. Також користуються популярністю такі місця проживання, як садиба «Теремок Guest House Вишка» (від 1650 за ніч), готельний комплекс «Club Visson» (від 1567 за ніч), апартаменти «Урочище Rafnivskyi» у с. Люта (від 1500 за ніч); готельний

комплекс «ЛіАн» у селі Волосянка (від 1250 за ніч); вілла Vanmarri село Вишка (від 2646 за ніч); шале M.A.K.Home село Вишка (від 1800 за ніч), готель Perlyna Krasiyi село Вишка (від 2500 за ніч).

Курорт має менше розваг, ніж Буковель та Драгобрат, проте вражає чистотою природи, автентичністю місцевості та привітністю персоналу.

Екоініціатива Free Svydovets повідомила про будівництво нових курортів. За словами активістів: «Анонсовані у 2022 році курорти «Турбат» і «Бистриця» поміщатимуть в себе 25000 людей одночасно, понад 200 км лижних трас, 28 підйомників, а курорт «Свидовець», який анонсований у 2016 році, має приймати до 28000 людей одночасно. У планах – 1400 гектарів території, де розміщуватимуться понад 30 канатних витягів, 230 км лижних трас, 700 гектарів готелів та іншої забудови». Проте, завдяки зусиллям екоактивістів, рішення щодо будівництва було скасовано через велику загрозу екологічній безпеці масиву Свидовець.

Таким чином, нові будівництва несуть і загрози, адже для розміщення такої кількості людей необхідно мати достатньо місця, а це призведе до вирубки лісу, певного порушення екологічних ланцюгів.

Проаналізувавши популярні й нові курорти Українських Карпат, було з'ясовано, що вартість проживання на курортах України Карпатського регіону значно варіюється залежно від типу об'єкта розміщення – це можуть бути готелі, приватні садиби, туристичні бази, комплекси чи міні-готелі. Визначальним фактором є рівень розвитку інфраструктури та якість послуг. Найвищі ціни на житло фіксуються в таких популярних туристичних місцях, як Буковель, Драгобрат, Красія, Славське тощо.

Щодо вартості оренди спорядження, найдорожчі варіанти знаходяться на курорті Буковель, де обладнання та підйомники відповідають європейським та міжнародним стандартам (від 300 до 1000 грн на день). Середній сегмент по ціні базується на таких курортах, як Красія, Славське, Драгобрат. Найдешевші ціни прокату спорядження можна знайти в Яремчі, Тисовці тощо (від 70 до 300 грн на день).

Таким чином, основна концепція гірськолижних курортів і туристичних послуг базується в Карпатському регіоні, але, можна сказати, що в останні роки гірськолижна інфраструктура активно формується також і в інших областях України.

Рівень розвитку та сервісу гірського тризму в Україні є неоднорідним. Курорт Буковель повністю відповідає європейським стандартам якості, пропонує широкий спектр послуг та високий сервісний рівень (німецька платформа для онлайн-бронювання подорожей Travelcircus оприлюднила результати щорічних рейтингів 120 гірськолижних комплексів Європи. За підсумками рейтингування серед одинадцяти найкращих європейських гірськолижних курортів, ТК «Буковель» посів друге місце, поступившись лише австрійському курорту Ski Arlberg. Оцінювали курорти за такими показниками: вартість денного ski-пасу, співвідношення ціни та якості послуг, кількість відміток в Instagram, зроблених туристами тощо). Інші курорти поступаються за рівнем підготовки трас, якістю інфраструктури та організацією обслуговування.

Отже, розвиток гірського туризму в Україні є доволі перспективним. Збільшення інвестицій, іноземні вкладення, модернізація інфраструктури, а також впровадження європейських стандартів сервісу сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських курортів на міжнародному рівні.

2.2. Характеристика гірськолижного туризму Франції

Франція – це одна з провідних країн у світі, яка є найрозвинутішою у сфері гірськолижного туризму. По-перше, країна має велику кількість різноманітних трас різного рівня складності. Курорти забезпечені ідеальними трасами, починаючи з пологих, широких і легких, і закінчуючи крутими, звивистими і складними спусками. По-друге, більшість французьких зон катання об'єднані загальною системою підйомників (наприклад, курорт «Три Долини» налічує 600 км трас, розташованих на висотах від 1300 до 3230 метрів). Також, оскільки є велика кількість льодовиків, Франція має більш

тривалий гірськолижний сезон, порівняно з іншими країнами. Таким чином, географічне розташування цієї країни сприяє високому розвитку інфраструктури та збереженню традицій активного зимового відпочинку. Французькі гірськолижні курорти приваблюють щорічно більше мільйонів туристів з всього світу. Провідними країнами-донорами туристів на гірськолижні курорти Франції є Велика Британія, Нідерланди, Бельгія, Німеччина, Італія, Швейцарія тощо.

Французькі Альпи – це одна із основних зон розвитку гірського туризму. До їх складу входять найпопулярніші регіони: Три Долини, Порт-дю-Солей, Еспас-Кіллі тощо. Продемонструємо картосхему Французьких Альп (рис. 2.8).

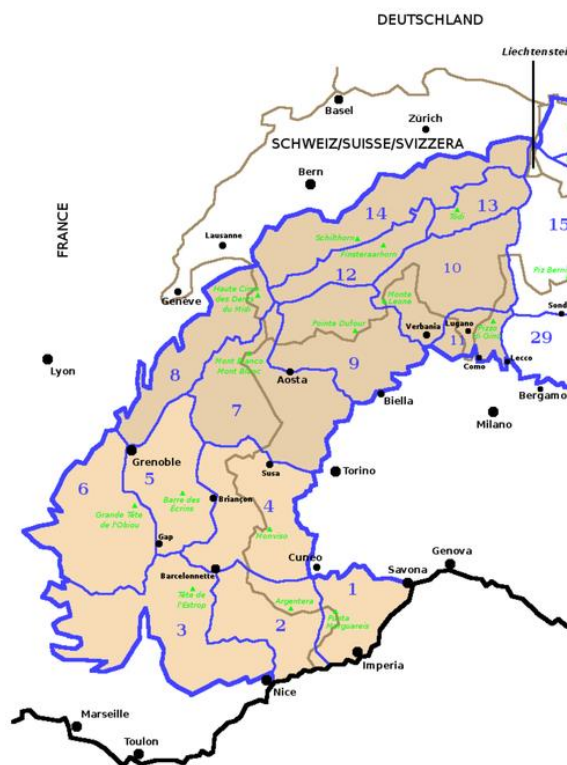

Рис. 2.8. Західні Альпи за класифікацією SOIUSA [56]

Кажучи про відомі події – у Франції відбулась одні з перших в історії Олімпійські ігри (Шамоні, 1924 рік), що дуже символічно підкреслює значення країни в історії зимового спорту.

Рівень розвитку інфраструктури французьких гірськолижних курортів характеризується таким рисами :

- високоякісні підйомники (налічується більше 3000 по країні);
- готелі та апартаменти сучасного рівня різного класу;

- досвідчені інструктори, наявність зон катання для дітей, наявність SPA-центрів та широкої мережі закладів харчування;
- розвинена логістика, зручне транспортне сполучення з Женеви, Ліона, а також Гренобля.

Франція вважається першим номером у світі за кількості прийому туристів зі всього світу, а зимові курорти обслуговують біля 50 мільйонів днів катання (підраховано за кількістю проданих денних скі-пасів).

Гірськолижний туризм у Франції має важливе стратегічне значення:

- створення понад 120 тис. робочих місць у зимовий сезон;
- сприяння розвитку малого й середнього бізнесу;
- забезпечення іноземного валютного потоку;
- популяризація еко-підходів до туризму: електротранспорт, готелі на сонячних панелях тощо.

Французькі гірськолижні курорти зосереджені в регіоні Рона-Альпи. Найвідомішими курортами є Куршевель, Межев, Порт-дю-Солей і Альп-д'Юез. Уваги заслуговують такі курорти, які мають багаторічну історію: Шамоні-Монблан (1924); Мерібель (1938); Валь-д'Ізер (1930); Ле Дез Альп або Дві Альпи (1946); Ла Плань (1961) [30].

Зміни клімату впливають на те, що нові курорти у Франції майже не будуються з нуля, частіше це є модернізація раніше збудованих, розвиток літніх трас тощо. Проте, серед молодих курортів останніх років варто зазначити такі: Клаб Мед Ла Розьєр (2021); Лез Арк Панорама (2020-2022); Тінь Ле Буас (2020); Куршевель Ле Пра (2020); Проекти Морзін-Авориа (2021-2024); Альтіплано в Ле Дез Альп (2022); Ла Фекла і Бауж (2020) [30].

Охарактеризуємо гірськолижні курорти Франції.

Куршавель – це найвідоміший у світі гірськолижний курорт Франції, який розташований у регіоні Савойя, що входить у склад найбільшої гірськолижної зони у світі – Три Долини. Даний курорт функціонує приблизно з середини ХХ століття, а також вважається й символізує розкіш, високий рівень сервісу та ідеальний відпочинок.

Інфраструктура цього курорту складається одразу з кількох рівнів (відносно до висоти над рівнем моря):

- Куршавель 1300 (Le Praz) – вважається традиційним селом, в якому розвинуто дерев'яну архітектуру;
- Куршавель 1550 – це місце більше підходить для сімейного відпочинку;
- Куршавель 1650 (Moriond) – ця частина менш людна, але з мальовничими видами з трас;
- Куршавель 1850 – вважається найдорожчим та найвідомішим сегментом, де зосереджені елітні готелі, ресторани із зірками Michelin, а також елітні бутіки.

Курорт пропонує понад 150 кілометрів трас для катання, які включають у себе всі рівні. Також присутні понад 60 підйомників, які забезпечують швидкий доступ до трас. Продемонструємо розташування трас та підйомників за допомогою інтерактивної карти (рис. 2.9).

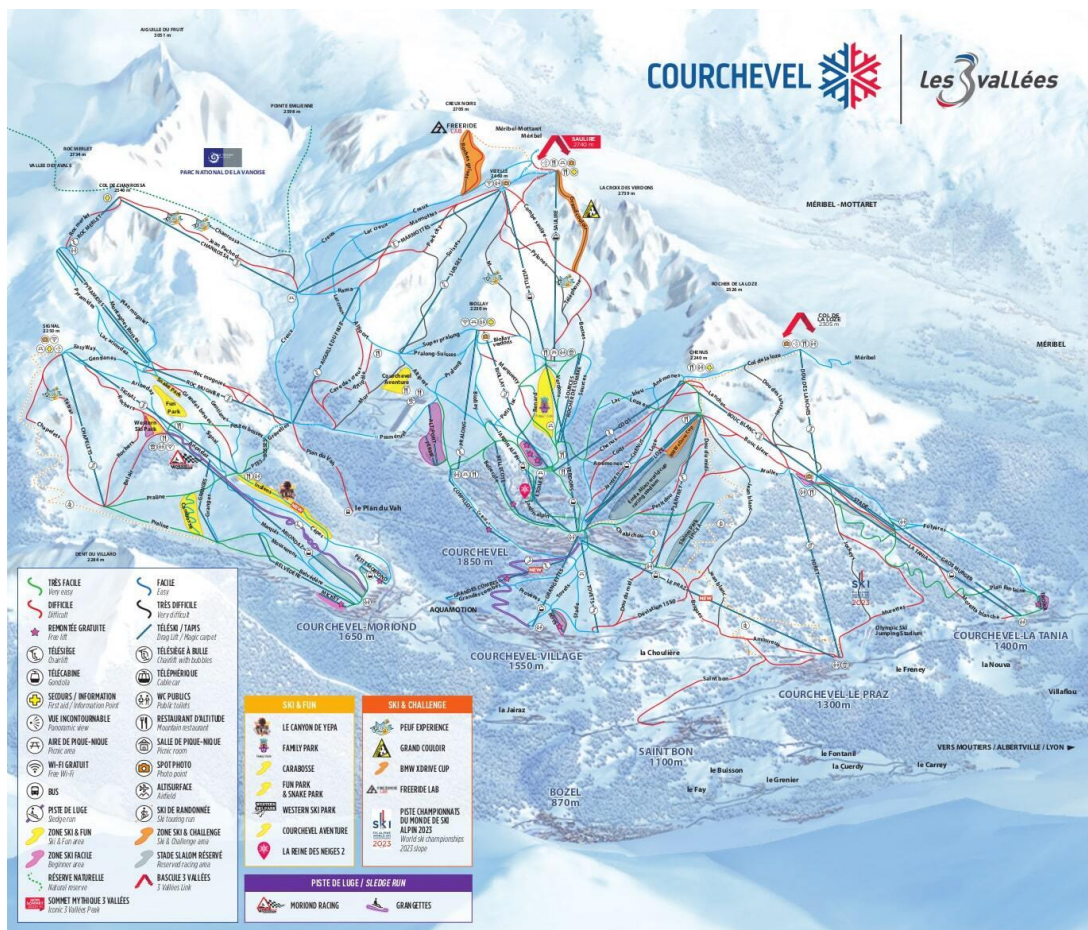

Рис.2.9. Інтерактивна карта трас курорту Куршавель [19]

Ціни на ski-паси можна переглянути на сайті курорту, а також обрати зручний для себе формат. Замовити також можна одразу на сайті, перейшовши за покликанням і оформивши замовлення. Ціни варіюються від 15 євро за одну поїздки до 370-400 за декілька днів користування (Додаток Д) [19].

Дістатися до курорту можна літаком, потягом, автобусом, легковим автомобілем. Включено наявність приватного аеропорту, місцезнаходження якого дозволяє прибути на курорт із Женеви або Парижа за доволі короткий час.

Курорт Куршавель має заслужену репутацію найкращого курорту з преміум-сервісом. Більшість готелів працюють за системою «все включено» та з індивідуальним підходом до кожного туриста. Також на курорті присутній високий рівень безпеки на трасах та чітка навігація. Забезпечено англомовний сервіс та працівники висококваліфіковані. В нижній частині курорту є багато готелів, які пропонують доступні ціни і проживання. Наприклад, у готелях 2-3 зірки за 7 днів проживання коштуватиме 1113-1729 євро.

В готелях 4 зірки, з покращеним сервісом, або більш вигідним місцем розташування будуть набагато дорожчими, і становитимуть близько 2912–3472 євро за семиденний відпочинок.

Курорт приймає близько 30% міжнародних туристів, включаючи туристів з Великої Британії, США, ОАЕ та Швейцарії. Звісно, сегмент французьких туристів також доволі високий.

Слід відмітити еко-ініціативи курорту. Куршавель активно впроваджує екологічні стандарти, такі як: утилізація снігу та енергоощадні системи у готелях; електротранспорт у внутрішньому сполученні між зонами курорту; підтримка програми, які впроваджують збереження лісів та гірських екосистем.

Шамоні-Монблан – це один з найвідоміших, найстаріших та найактуальніших гірськолижних курортів не лише Франції, а й всієї Європи. Курорт розташований у регіоні Верхня Савойя, близько до підніжжя найвищої

гори Західної Європи – Монблан (4810 м). Шамоні вважається символом альпійського відпочинку та екстремального туризму.

Курорт Шамоні-Монблан славиться ще з XVIII століття як місце альпіністських експедицій. У 1924 році тут пройшли перші зимові Олімпійські ігри. Курорт називають «Меккою» для фрі-райдерів, альпіністів, лижників та сноубордистів, яких так і манять складні маршрути і пригоди.

Інфраструктура цього курорту складається з великої гірськолижної зони, яка включає у себе 5 основних секторів:

- Les Grands Montets (для досвідчених лижників та фрірайдерів);
- Brévent-Flégère (наявні сонячні схили, чудові краєвиди);
- Le Tour/Balme (для новачків та сімей);
- Les Houches (катання у лісі, траси для змагань);
- Aiguille du Midi (є вихід до Вальє-Бланш – найдовшого в світі позатрасового маршруту).

позатрасового маршруту).

Технічне оснащення цього курорту складається з 170 км трас для лижників різного рівня підготовки. Налічує понад 50 підйомників (гондоли, крісельні, бутельні). Також наявні сучасні снігові гармати для забезпечення ідеального снігового покриву у складні погодні періоди (рис. 2.10).

Рис.2.10. Інтерактивна карта трас курорту Шамоні-Монблан [18]

Ціни на ski-паси можна також переглянути на сайті курорту, вони варіюються в залежності від кількості днів, на які береться послуга, є можливість взяти дитячі та дорослі квитки, або обрати сімейний варіант (Додаток Е) [18].

Є розвинена мережа шале, готелів, хостелів та апартаментів – понад 25 000 місць для розміщення туристів. Можна відмітити високий та розвинутий рівень інфраструктури, наявні готелі 4-5 зірок, шале класу «люкс», ресторани з зірками Мішлен. Враховується сучасна система для бронювання номерів, сервіс трансферів, інструкторів та гідів. 3-зіркові готелі коштуватимуть 150-200 євро за ніч в сезон, 4 зірки – 200-250 євро і вище. 5-зіркові готелі за номер на двох коштуватимуть від 400 до 500 євро на добу, незалежно від сезону. Готелі нижче 3 зірок можуть коштувати 80 євро на добу. Шамоні приваблює багато туристів незважаючи на пору року. Взимку катання, а влітку – хайкінг, трекінг, парпланеризм, скелелазіння.

Потоки туристів та аудиторія даного курорту орієнтовані переважно на міжнародних туристів (приблизно 70% гостей прибувають з-за кордону: Велика Британія, Швейцарія, Італія, США тощо). Категорії лижників також різні: досвідчені лижники, фрі-райдери, молодь, любителі екстриму. Також курорт популярний серед родин із дітьми, а також є зони з наявністю дитячих клубів та навчанням.

Екологічна відповідальність, а також сталий розвиток Шамоні вражає своїм активним впровадженням еко-туристичної ініціативи:

- розвиток громадського транспорту (електроавтобуси) у долині;
- впровадження знижок для тих, хто прибув на поїзді;
- партнерство з природоохоронними організаціями для спеціального збереження навколишнього середовища та біорізноманіття, а також гірських ландшафтів;
- впровадження утилізації відходів, енергоощадні системи, сертифікація готелів за стандартами Green Key та ISO.

Особливостями Шамоні-Монблан є наявність такого атракціону, як підйом на Aiguille du Midi (3842 м), з якого відкривається дивовижна панорама на Монблан. Також є відома долина Vallee Blanche – маршрут цією долиною складається з 20 км по льодовику, але він доступний лише у супроводі із гідом. У вільному доступі є можливість відвідування великої кількості міжнародних спортивних подій: Freeride World Tour, Ultra Trail du Mount Blanc, Kandahar World Cup тощо.

Шамоні вважається прикладом ідеального поєднання унікальності навколишнього середовища, високого рівня обслуговування та сталого розвитку. Зони катання представлені у різних варіаціях, інфраструктура світового рівня та екологічна відповідальність робить цей курорт привабливим для міжнародних туристів, які у пошуках активного усвідомленого відпочинку.

Ареш-Бофор – менш відомий, але від того не менш унікальний гірськолижний курорт Франції. Знаходиться у регіоні Савойя, сезон катання – грудень-квітень. Загальна протяжність трас становить 50 км, є 11 зелених, 13 синіх, 11 червоних і 4 чорні траси. Всього на території 13 підйомників, є також зони позатрасового катання, фрі-райд і скі-тури, дитяча зона, сноупарк (рис. 2.11).

Рис.2.11. Інтерактивна карта трас курорту Ареш-Бофор [20]

Найближче місто з вокзалом – Альбервіль, до якого можна дістатися потягом, а звідти – автобусом до курорту. Від вокзалів до курорту в зимовий сезон курсують автобуси. Також можна скористатися послугою прокату авто.

Більшість готелів розташовані поряд із підйомниками. Ціни (в залежності від сезону, 7 днів на 2 осіб): від 350–450 євро до 500–700 євро в готелях 3-4 зірки.

Це невеликий курорт, переважно сімейного типу. Тут можна не лише покататись на лижах, але й відвідати дегустацію знаменитого сиру Бофор (Beaufort). Це місце ідеальне для тихого відпочинку, насолоди від природи й відпочинку від шумного міста.

Отже, Франція має різноманітні гірськолижні курорти – як всесвітньо відомі, популярні серед іноземних туристів, так і невеликі, але привабливі своєю автентичністю.

2.3. Порівняльний аналіз функціонування гірськолижних курортів України та Франції

Україна та Франція – країни, які мають сприятливі природно-кліматичні умови, а також умови для розвитку зимового активного відпочинку. Ці країни є стратегічно важливими для розвитку гірськолижного туризму, який вважається провідною складовою для туристичної індустрії обох країн. Проте, рівень розвитку, масштабність, інфраструктура, стандарти обслуговування, природні ресурси в цих державах суттєво відрізняються.

Франція – це світовий лідер у сфері гірського туризму, який входить у трійку країн, які налічують найбільший обсяг днів-катання, а саме понад 50 мільйонів на рік. Такий результат став можливим завдяки багаторічним інвестиціям у туристичну інфраструктуру, наявності високого та кваліфікованого сервісу, комплексного підходу до обслуговування туристів, а також дотримання принципів сталого розвитку. Французькі курорти завжди відкриті до впровадження енергозберігаючих технологій, сортування відходів,

використання електротранспорту, а готелі сертифіковані за стандартами Green key (координується організацією Teragir) та ISO (міжнародний стандарт системи екологічного менеджменту (EMS)). Сертифікації здійснюють оцінювання за такими параметрами, як енергоефективність, водозбереження, управління відходами, екоосвітня діяльність, екоменеджмент. Франція є однією з країн-лідерів за кількістю готелів із сертифікатом Green Key – понад 1000 об'єктів станом на 2024 рік.

В свою чергу Україна тільки почала формувати повноцінну систему гірських курортів. Але є декілька об'єктів, наприклад, Буковель – які можуть продемонструвати високий рівень розвитку інфраструктури. Хоча більшість українських курортів не відповідає, а точніше відстає за певними показниками. Наприклад, система підйомників у Франції налічує понад 3000 одиниць, в той час в Україні – це лише 180-200 об'єктів, більшість з яких потребує оновлення. На жаль, гірськолижні курорти та готелі в Україні не сертифіковані, що дає потенціал для розвитку й подальших досягнень.

Франція відповідає всім найвищим міжнародним стандартам у послугах сервісу: на французьких курортах функціонують готелі класу люкс, ресторани із зірками Michelin, працюють кваліфіковані інструктори, наявні клуби для дітей, а також високе медичне та страхове забезпечення. Такий рівень в Україні спостерігається лише на курорті Буковель. На таких курортах як Драгобрат та Красія якість послуг нерівномірна, а стандартів обслуговування не завжди дотримуються.

Однією із найважливіших відмінностей є організація використання штучного покриття (снігу). У Франції це вважається системною практикою, яка охоплює понад 80-85% всіх гірськолижних трас. В Україні використання штучного покриття практикується лише на курорті Буковель, тоді як інші курорти залежать від природного покриття, а це обмежує сезонність.

В Україні можливість нічного катання реалізована лише на курорті Буковель, а також частково на Драгобраті та Красії, поки що це не є масовою практикою. Щодо курортів Франції – в них активно розвивається нічне катання,

з якісним освітленням, високою технікою безпеки, а також доступ до нічних трас в зручний час.

Транспортну доступність Франції представлена розгалуженою мережею зі швидкісними поїздами, трансферами з найближчих аеропортів (Ліон, Женева, Гренобль), що значно полегшує логістику туристів. Говорячи про Україну, то основними проблемами вважається поганий стан доріг, обмеженість у сполученні, особливо у зимовий період [10]

Суттєве відрізняється й цінова політика. У Франції ціни набагато вищі, але вони цілком відповідають якості послуг та підкріплюються стандартами. В Україні вартість значно нижча ніж у Франції, але на багатьох курортах це не гарантує належного рівня сервісу [3].

Франція активно інтегрує принципи сталого туризму, зокрема впровадження екологічних рішень на курортах Куршавель та Шамоні (наприклад, підйомники на 100% працюють від джерел відновлювальної енергії; наявні безкоштовні автобуси для зменшення автомобільного потоку; заборонено використання одноразового пластику; створення нових велосипедних, піших маршрутів, еко-шатлів; підтримка охоронних зон, чітке стеження за екологічним станом навколишнього середовища, швидке реагування на зміни; заборона спалювання відходів, їх сортування в залежності від виду та подальша переробка, тощо). В Україні ж ці принципи лише починають впроваджуватись і розглядатись на рівні окремих ініціатив [10]. Серед таких можемо назвати впровадження сучасної системи снігонапилення, використання LED-освітлення, сортування сміття, підтримка місцевих фермерів, озеленення, висадка дерев, будівництво енергоощадних готелів із використанням природних матеріалів, очистка стічних вод, прокладення лижних трас без змін природного ландшафту тощо (зокрема, курорти Буковель, Драгобрат тощо).

Узагальнимо порівняння гірськолижних курортів, здійснивши SWOT-аналіз для кожної з країн (таблиця 1.3, таблиця 1.4).

Таблиця 2.2.

SWOT-аналіз послуг гірськолижних курортів Франції (складено автором
[38, 39])

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Найбільша гірськолижна мережа в Європі Наявність сертифікацій Вигідне географічне розташування Високий рівень наданих послуг Клієнтоорієнтованість Високий професіоналізм персоналу Наявність Стратегії розвитку	Висока вартість Перенавантаженість у пікові сезони Еконавантаження за рахунок великої кількості туристів
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Розвиток сталого й екотуризму Розвиток прямого транспортного сполучення до курортів Побудова менш вартісних готелів Урізноманітнення наданих пропозицій	Зміни клімату, що зменшують товщину снігового покриву та льодовиків Підвищення цін Перенасичення туристами

Таблиця 2.3.

SWOT-аналіз послуг гірськолижних курортів України (складено автором
[13, 37, 45])

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Низькі ціни на послуги Автентичність місцевості Залучення місцевого населення у наданні послуг Відносно швидкий доступ до курортів (логістичні маршрути)	Відсутність сертифікацій Нижчий рівень розвитку порівняно із міжнародними курортами Погані дороги Нерівномірність у послугах сервісу Недостатня кількість підйомників
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Залучення іноземних інвестицій Підтримка сталого туризму, еко-проектів Покращення логістики Створення Стратегії розвитку регіонів Модернізація підйомників, трас	Нестабільна безпекова ситуація Підвищення цін, податків Низький рівень економіки держави Зміни клімату, що зменшують товщину снігового покриву, впливають на тривалість зимового сезону Хаотична забудова, погіршення природного ландшафту

Отже, провівши SWOT-аналіз можливостей та сильних і слабких сторін курортів Франції та України можна зробити висновок, що курорти Франції мають високу конкурентоспроможність завдяки високому рівню розвитку інфраструктури, високій якості обслуговування, екологічній орієнтованості та стратегічній державній підтримці. Українські курорти мають значний потенціал, але потребують подальших інвестицій, державної підтримки, модернізації та впровадження європейських стандартів для підвищення кваліфікаційного рівня та привабливості на міжнародному туристичному ринку.

РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

3.1. Використання європейського досвіду для вдосконалення функціонування українських гірськолижних курортів.

Українські гірськолижні курорти зосереджені в Карпатському регіоні. Ця територія включає Івано-Франківську, Закарпатську, Чернівецьку та Львівську області. Оскільки останнім часом гірськолижний туризм стає одним із найпопулярніших видів активного туризму, варто звернути увагу на модернізацію створених курортів з використанням світового досвіду.

Проілюструємо ключові переваги європейського світового досвіду в сфері гірськолижного туризму за допомогою схеми (рис. 3.1).

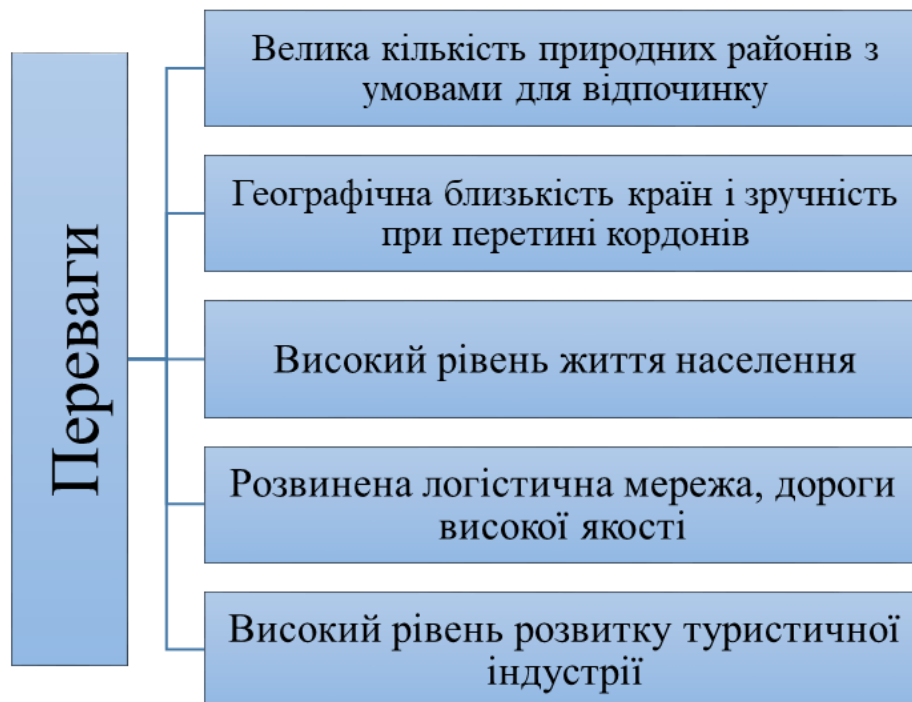

Рис. 3.1. Переваги європейського досвіду у галузі гірськолижного туризму [47]

Таким чином, європейські курорти вдало поєднують природні та рекреаційні ресурси з технологічним та транспортним оснащенням, що робить їх привабливими для туристів.

В Західній Європі чітко простежується наявність стійких туристичних потоків. Таке утворення забезпечило поступове формування туристичних регіонів, розвитку інфраструктури в цих місцях.

Розглянемо природно-географічне забезпечення європейських гірськолижних курортів. Найбільшою гірською системою Європи є Альпи.

За «Великою українською енциклопедією», «Альпи – найвища гірська система Західної Європи, що простягається дугою (опуклою на північному заході) від берегів Лігурійського моря Середземномор'я до Середньодунайської рівнини територій Австрії, Італії, Ліхтенштейну, Монако, Німеччини, Словенії, Франції й Швейцарії» [5]. Також варто зазначити, що Альпи є важливим кліматичним коридором Європи. Гори вважають міжнародним центром гірськолижного туризму, альпінізму й спорту.

Щорічно Альпи відвідують від 80 до 150 млн туристів. Туристи з Австрії, Італії, Франції та Швейцарії є лідерами, на частку цих країн припадає майже 66% від загальної кількості відвідувачів. Туристів з Німеччини та Словенії близько 20%, на інші країни (європейські, інших континентів) близько 14% [29]. Важливою перевагою є наявність різноманітних послуг: на низькій висоті добре розвиненим є піший туризм, на висотах 1000-2000 м переважає гірськолижний туризм, вище 2000 м – наявні станції гірськолижного спорту й альпінізму.

Крім того, Альпи мають вигідне транспортне положення. Розвинена логістична система, висококласні й комфортабельні автобуси, поїзди забезпечують зручність й швидкість під час подолання відстані до курортів. Завдяки продуманій транспортній системі Альпи є доступними для більшості жителів європейських країн.

Говорячи про матеріально-технічну базу, варто сказати про те, що в Альпах розміщено близько 3 млн готелів, курортів – місць для розміщення туристів. Кожен відвідувач може обрати готель за власним бажанням, розраховуючи на місце знаходження, вартість, послуги, які включено у проживання, тощо. Функціонують близько 40 тисяч канатних доріг разом із

підйомниками, побудовано й підтримується у належному безпековому стані більше 120 тисяч км гірськолижних трас. Велика кількість пішохідних стежок із можливістю найняти інструкторів, провідників тощо.

Найбільш популярними серед названих вище альпійських країн є Австрія, Франція, Італія та Швейцарія. Продемонструємо та порівняємо загальні показники привабливості (довжина трас, кількість готелів та курортів тощо) цих країн за допомогою діаграми (рис. 3.2).

*Рис. 3.2. Порівняльна характеристика показників привабливості
(складено автором [25, 28, 29, 32])*

Таким чином, Франція має найбільшу довжину гірськолижних трас, проте найменшу кількість курортів, що створює привабливість для туристів, які бажають відвідати довгі траси; Італія має найменшу довжину трас, але найбільшу кількість курортів, що дає змогу обрати зручний та відповідний по ціні; кількість готелів цих країн приблизно однакова, що теж дає змогу обрати комфортабельний готель за різними критеріями.

Додатковими факторами, які сприяють збільшенню кількості відвідувачів гірськолижних курортів, є сільське господарство та еко-туризм. Гастротури, етнічна гірська атмосфера та їжа захоплюють туристів, а також сприяють підвищенню економіки країни, створюють додаткові робочі місця, підтримують середній та малий бізнес.

Для гірськолижного туризму важливою ознакою є наявність щільного снігового покриву. Це забезпечує довгий сезон (чотири-п'ять місяців). Проте, більшість гірськолижних курортів в Альпах мають штучний сніговий покрив, що збільшує тривалість сезону, а також зменшує вплив погодних умов та клімату на розвиток гірськолижного туризму.

Звісно, небезпеку становлять також селі, зсуви, лавини, оскільки велика кількість людей, постійний рух, звуки здатні викликати такі явища. Наразі власники гірськолижних курортів також продумують шляхи убезпечення туристів від таких явищ, зменшують крутизну схилів, намагаються прокладати маршрути так, щоб не зачіпати небезпечні ділянки.

Велику привабливість для туристів становлять гірськолижні траси різної складності. За допомогою кольорових схем туристи можуть обрати зручний для себе маршрут. Також наявна велика кількість трас, побудованих окремо від звичних, які призначені для дітей. Це убезпечує і дорослих, і малюків від травм, створення аварійних ситуацій, забезпечує можливість комфортного відпочинку.

Курорти Західної Європи (Церматт, Санкт-Моріц у Швейцарії; Валь Торанс, Мерібель, Куршвель, Шамоні у Франції; Кортіна-д'Ампеццо, Доломіти Суперскі в Італії; Зельден, Кіцбюель в Австрії тощо) мають вказівники, що вказують на напрямок руху до пункту першої допомоги, підйомників, також встановлені електронні табло, на яких відображається інформація щодо погодних умов та рівня лавинної небезпеки; вони обладнані спеціальними знаками, які попереджують про небезпечні ділянки (попереджувальні, заборонні), також вони маркуються декількома мовами для зручності розуміння, встановлено сигнальні прапори для попереджень про лавинну або інші небезпеки, наявні маршрутизатори та системи GPS-стеження рятувальних служб, а також камери відеоспостереження у складних місцях трас для моніторингу трафіку та завантаженості або небезпечних ситуацій, черга на підйомники зазвичай не перевищує 20-30 хвилин очікування у пікові сезони й години. Це теж сприяє високому туристичному потокові. Варто зауважити, що пропускна здатність нижніх станцій канатних доріг в Альпах у 3-5 разів

перевищує число туристів, що підтверджує попередньо окреслений час очікування підйомників.

На багатьох курортах діють пільгові або спрощені системи оплати для різних категорій населення. Наприклад, безкоштовний підйом для новачків, знижки для пенсіонерів, дітей тощо.

У Франції наявна система Ski France International, яка об'єднує понад 40 зимових курортів. Система дає змогу швидко й зручно отримати підтримку в бронюванні й оформленні турів. Звісно, окрім гірськолижних трас та сприятливих кліматичних, природних умов, важливою умовою є розваги, нічні катання, функціонування шкіл та висококваліфікованих інструкторів, які здатні швидко навчити й супроводжувати під час катання. Багато курортів пропонують послугу зимового all inclusive, що може включати окрім повного пансіону, шведських столів, доступу до бару, також безкоштовні заняття в гірськолижних школах, можливість отримати знижку на персональні заняття з інструкторами, знижки на ski-паси, можливість відвідування дитячих спортивних клубів тощо.

Альпи займають майже 60% площі Австрії, що є важливим фактором розвитку гірськолижного туризму у цій країні. Велика кількість курортів, готелів створює можливість вибору для туристів зручного для себе варіанту. Курорти характеризуються співвідношенням ціни та якості, мають різноманітні варіації для відпочинку сімейного типу. Але разом із цим є також достатня кількість молодіжних курортів, які пропонують як екстремальні види відпочинку, так і класичні, з продовженням вечірніх розваг. Також в зимовий період (особливо під час свят) можна відвідати автентичні різдвяні ярмарки. В Австрії розвинена культура «Après-ski», що передбачає відпочинок у пабах, саунах, купальнях, тощо.

Говорячи про Швейцарію, варто підкреслити їх прагнення підтримувати еко-туризм, про що свідчить використання гідроелектростанцій для вироблення електроенергії, безавтомобільні курорти тощо. Також перевагами Швейцарії є наявність розгалуженої залізничної мережі, що включає маршрути до кожного

курорту, а також зубчасті поїзди до високогірних точок. Курорти країни відвідують переважно заможні категорії населення, проте готелі є різного типу, що також уможлиблює здійснення вибору зручного варіанту. Гольф на снігу, екстремальний фрірайд, великий вибір гірськолижних шкіл та висококваліфікованих інструкторів – це все є в послугах гірськолижного туризму Швейцарії.

Курорти Італії відзначаються демократичними цінами, їх часто обирають для сімейного відпочинку. М'якіший клімат, велика кількість рекреаційних пам'яток створюють можливість поєднання послуг гірськолижного туризму із екскурсіями, подорожами по старим містам тощо. Крім того, місто Італії Лівінйо є безподатковим, що чудово підійде для любителів шопінгу. Курорти обладнані сніговими гарматами, є можливість катання на сноубордах, а також запроваджено систему «ski & relax», що передбачає відпочинок після катання, дегустації, винні вечори, лазні, спа тощо.

Стабільна економічна система, наявність Стратегії розвитку туризму забезпечують сталість у наданні послуг туризму та формують високий рівень довіри населення як до наданих послуг, так і до можливості розвивати власну справу у цих країнах. Крім того, країни постійно вживають заходів для збереження екологічних систем та підтримки навколишнього середовища. Серед них створення та встановлення снігових гармат, які є менш енергозатратними й потребують менше води; створення «снігових банків» – сніг з попередніх сезонів зберігається під спеціальними ковдрами з фольги до наступного сезону. Також країни переходять на відтворювані джерела енергії: сонячні батареї, вітрові електростанції, гідроелектростанції тощо. Створюються безавтомобільні курорти, знижки на ski-паси або квитки на потяг, що зменшує викиди в атмосферу. Деякі курорти проходять екологічну сертифікацію та мають спеціальні знаки сталого туризму (наприклад, відзнаки Flocon Vert, Франція, Umweltzeichen, Австрія). Проводиться активний розвиток альтернативного зимового туризму, зокрема піші прогулянки, тури зі снігоступами тощо. Також країни використовують воду з талого снігу для

поливу або для поповнення вод у річках, особливо в посушливий літній період. В Італії існує програма DOLOMITI LOW IMPACT, учасники якої постійно відстежують та контролюють вплив курортів на ландшафт.

Отже, країни Західної Європи, зокрема Франція, Італія, Швейцарія, Австрія, мають вигідне географічне положення, економічні умови, стабільну безпекову ситуацію, що створює необхідні умови для стабільного розвитку галузі туризму. Модернізація наявних маршрутів, висока якість технологічного оснащення є тим, що варто використовувати у вітчизняному досвіді. Країни активно провадять заходи та програми та підтримання концепції сталого розвитку туризму, знаходять альтернативи для продовження сезонів.

3.2. Проблеми та виклики розвитку гірськолижного туризму в Україні.

Гірськолижний туризм в Україні зосереджено в Карпатському регіоні. Регіон характеризується вигідним географічним положенням, сприятливими природними умовами. Незважаючи на високий рівень забезпечення природними ресурсами, країна має значні бар'єри розвитку цієї галузі туризму.

В «Концепції розвитку гірських територій українських Карпат» окреслено виклики, які існують у сфері туризму:

- відсутність послідовної державної політики, спрямованої на комплексний розвиток гірських територій та задоволення потреб громадян, які на них проживають;
- відсутність інтегрованої схеми планування гірських територій Карпат, пов'язаної з реалізацією положень Генеральної схеми планування території України, схем планування території Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей;
- нерозвиненість транспортних мереж, соціальної, енергетичної та телекомунікаційної інфраструктури;

- низький рівень використання рекреаційного, туристичного та людського потенціалу для економічного розвитку регіону;
- часті повені та зсуви ґрунтів, які спричиняють руйнування транспортної та інженерної інфраструктури, а також створюють ризик для сільськогосподарської діяльності, що призводить до зниження рівня доходів населення та зростання рівня бідності;
- нерівномірність забезпечення центрами первинної медичної (медико-санітарної) допомоги, низький рівень якості та доступності первинної медичної допомоги;
- обмеженість ресурсів місцевих бюджетів у зв'язку з низьким рівнем підприємницької ініціативи та поширенням практики реєстрації суб'єктів господарювання не за місцем провадження господарської діяльності;
- низький рівень внутрішніх та зовнішніх інвестицій в розвиток гірських територій;
- недостатність та неефективне здійснення природоохоронних заходів;
- ведення лісового господарства з переважним здійсненням суцільнолісосічних рубок та обмеженим застосуванням природозберігаючих лісових технологій;
- низький рівень інформаційно-просвітницької діяльності, спрямованої на створення позитивного іміджу гірських територій України [34].

Розглянемо й охарактеризуємо ті, які мають найбільший вплив на гірськолижний туризм.

Інфраструктура та готелі побудовані досить давно (25-30 років тому, за виключенням молодих курортів). Це впливає на їх привабливість, комфортність. Крім того, кількість готелів невелика, що впливає на можливість вибору зручного й доступного для туристів різної категорії. Будуються й нові, сучасні комфортабельні місця, проте ціни на номери високі й багато кому недоступні, незважаючи на сучасний рівень інфраструктури та вищу безпеку, порівняно з іншими курортами. Крім того, є труднощі у бронюванні номерів,

оскільки відсутня єдина повна система (база), у якій зібрано актуальні відомості щодо розміщення, послуг готелів тощо. На сьогодні основним сайтом є Booking.com. Проте, це не українська платформа. Як найбільша у світі туристична платформа як для відомих брендів, так і для підприємців різного рівня, Booking.com допомагає власникам помешкань у всьому світі приваблювати гостей і розвивати їхній бізнес [26].

Є декілька вагомих причин, чому деякі власники не реєструють житло на сайті і чому там немає більшості невеликих населених пунктів. Серед них комісія (15%), яку Booking.com стягає з кожного бронювання, необхідність наявності ліцензії, сплати податків у податкову службу, ведення обліку замовлень та бронювань, сплати страхових зборів тощо. Деякі власники (особливо люди похилого віку) не розуміють правил ведення або мають складнощі з цим. Крім того перешкодою може стати потреба у спілкуванні з іноземцями, а багато людей не володіють достатнім рівнем мови міжнародного спілкування – англійської. Багато хто розуміє заду в оренду житла як пасивний дохід, тож не хоче працювати над цим. Також (з власних причин) багато хто не хоче офіційно виставляти власну нерухомість, аби уникнути зв'язку з податковими чи іншими службами.

Наступним викликом та бар'єром стають величезні черги на підйомниках, що створює дискомфорт та спричиняє конфліктні ситуації, особливо в пікові сезони, коли кількість туристів дуже висока. Такі перешкоди виникають, оскільки обладнання не відповідає туристичному потокові: його в декілька разів менше за необхідну кількість. Варто апелювати до міжнародного досвіду, зокрема країн Західної Європи, де кількість діючих підйомників у 4-5 разів перевищує кількість відвідувачів. Також сюди належить технічний рівень обладнання та його модернізація. Переважна кількість підйомників побудована десятки років тому, що не відповідає сучасним стандартам і нормам. Формально технічний контроль та перевірка оснащення здійснюється, проте реальний стан речей говорить про те, що необхідно оновлювати та підвищувати систему безпеки. Звісно, великі курорти (Буковель тощо) мають високотехнічне

обладнання, також обладнання відповідає вимогам на молодих курортах, проте виникають проблеми із бронюванням номерів (їх наявністю у пікові сезони) та цінами на них.

Наразі ситуація в країні є нестабільною. Пандемія Covid-19 у попередні роки, пізніше – повномасштабне вторгнення вплинули на туристичний потік, особливо на кількість іноземних туристів. Проаналізуємо туристичний потік за допомогою статистичної інформації.

Головне управління статистики у Львівській області надає наступну інформацію (рис 3.3.).

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму

	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, усього	У тому числі		
		в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи
2000	118811	23759	28547	66505
2001	110433	27690	25883	56860
2002	115060	31767	23911	59382
2003	142607	34591	26145	81871
2004	128563	32020	28616	67927
2005	90756	11233	35068	44455
2006	93553	8427	40717	44409
2007	117242	9478	58250	49514
2008	143610	14062	76851	52697
2009	109947	9306	59040	41601
2010	153939	9894	102340	41705
2011	128709	12955	81000	34754
2012	124013	19033	63706	41274
2013	188520	16162	131530	40828
2014	92128	2015	61465	28648
2015	112472	3057	60830	48585
2016	181827	8370	74877	98580
2017	175150	6042	82653	86455
2018	182255	7617	112757	61881
2019	249442	7929	159164	82349
2020	100824	357	76729	23738

2000-2010 роки – за даними Міністерства інфраструктури України, починаючи з 2011 року – за даними Держстату.

Рис. 3.3. Кількість туристів Львівської області [24]

За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області, кількість туристів, обслуговуваних туроператорами та турагентами наступна: у 2015 році – 65885 тис. осіб; 2016 рік – 79973 тис. осіб; 2017 рік – 73309 тис. осіб; 2018 рік – 55781 тис. осіб; 2019 рік – 63545 тис. осіб; 2020 рік – 62479 тис. осіб (рис. 3.4.):

Рис. 3.4. Кількість туристів Івано-Франківської області [23]

Продемонструємо туристичний потік Закарпатської області (за даними Головного управління статистики в Закарпатській області, рис. 3.5.).

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму

	Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, усього	У тому числі (осіб)		
		в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи
2000	144775	6411	97181	41183
2001	71104	6542	20518	44044
2002	77225	6708	16675	53842
2003	91054	11339	13881	65834
2004	52569	10112	5320	37137
2005	63796	14728	7377	41691
2006	69942	11726	10011	48205
2007	72970	8985	11456	52529
2008	76965	10735	12710	53520
2009	56320	7761	9305	39254
2010	52080	8425	11423	32232
2011	21773	722	10806	10245
2012	20180	733	11792	7655
2013	19892	515	12963	6414
2014	11625	6	9815	1804
2015	10656	13	7594	3049
2016	11601	68	7939	3594
2017	14652	102	10534	4016
2018	25348	183	18907	6258
2019	28044	114	19962	7968
2020	14669	–	12156	2513

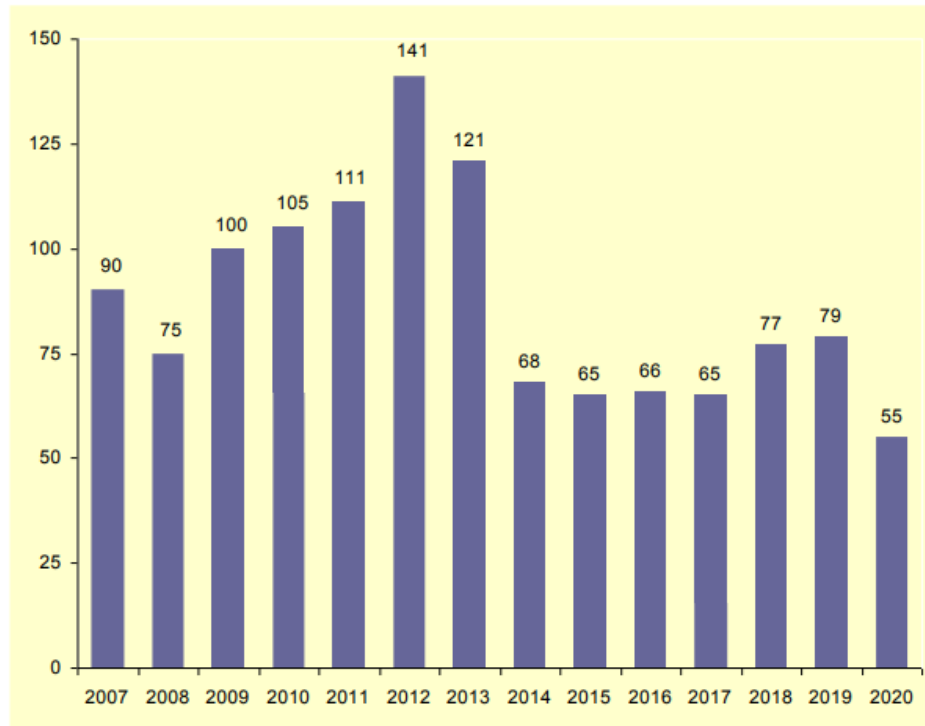
2000–2010 роки – за даними Міністерства інфраструктури України, починаючи з 2011 року – за даними Держстату.

Рис. 3.5. Туристичний потік Закарпатської області [22]

Дані щодо кількості туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму в Чернівецькій області відсутні, але наявна діаграма кількості суб'єктів туристичної діяльності (рис. 3.6.)

1.2. Кількість суб'єктів туристичної діяльності¹

(юридичні особи та фізичні особи-підприємці; од)

¹ Тут і надалі (табл. 1.6, графіки 1.7, 1.10) до 2011 року включно – за адміністративними даними ф.№1-ТУР управління інфраструктури та туризму обласної державної адміністрації, починаючи з 2012 року – за даними статистичного спостереження ф.№1-туризм (річна) “Звіт про туристичну діяльність”.

Упродовж 2020 року в області діяло 6 туроператорів та 49 турагентів. Із загальної кількості туристичних підприємств 50,9 відсотка – підприємства-юридичні особи та 49,1 відсотка – фізичні особи-підприємці.

Рис. 3.6. Кількість суб'єктів туристичної діяльності у Чернівецькій області [44]

З даних управлінь статистики бачимо, що туристичний потік різко зменшився з 2013 року (причинами були історичні події, Євромайдан, АТО). Пізніше, спад помітно під час пандемії. Нові дані щодо статистики відсутні з міркувань безпеки та введення воєнного стану у країні.

На жаль, відсутні дані щодо кількості туристів на певних курортах. Проаналізуємо дані курортів Буковель (Івано-Франківська область) та Славське (Львівська область) за 2016-2024 роки (рис. 3.7.).

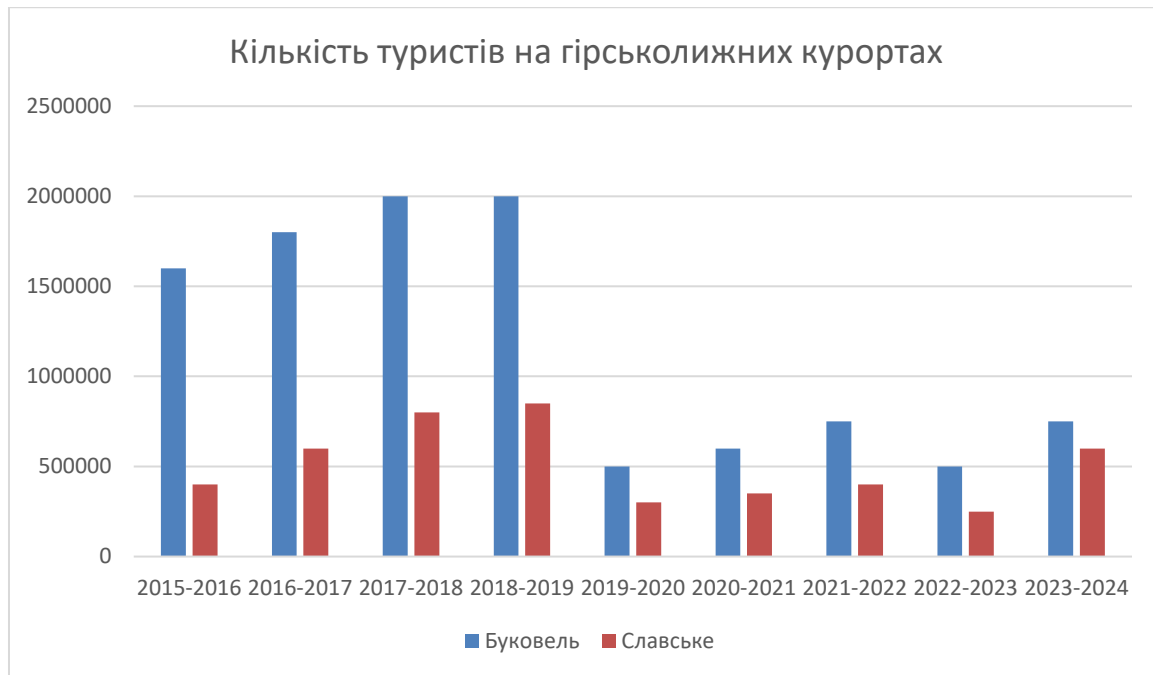

Рис. 3.7. Кількість туристів на курортах Буковель та Славське (складено автором [23, 24])

З діаграми видно, що на початку пандемії спостерігається значний спад кількості туристів, що продовжується до нашого часу порівняно із 2015-2019 роками. Нестабільна безпекова ситуація та її наслідки, економічна нестабільність мають великий вплив на туристичну галузь, зокрема гірськолижний туризм.

Частковим вирішенням описаної проблеми займається ГО «Асоціація туристичних операторів України», яка працює задля розвитку України як туристичної дестинації, створення умов для покращення сектору в'їзного туризму. Практично Асоціація бере участь у міжнародних виставках, надає консультативні послуги, створює візуальний контент та займається рекламуванням туристичних продуктів, зокрема Карпатського регіону та гірськолижних курортів України [1].

Наступним бар'єром на шляху до розвитку галузі гірськолижного туризму в Україні є висока вартість реалізації проєктів. Враховуючи податки, ціни на матеріали та інші кількісні показники, кінцева вартість продукту буде або зависокою для більшої кількості населення, або буде приносити збитки власникам проєкту. Наразі реалізується декілька проєктів, зокрема Goro Mountain Resort поблизу селища Славське в Карпатах (планується провести 5

черг будівництва, названий комплекс є першою чергою і почав реалізацію у жовтні 2024 року. Тут планують побудувати 25 готелів, 41 лижну трасу завдовжки 75 кілометрів, дві сучасні гондольні канатні дороги, 11 крісельних канатних доріг, а також Welcome- і Mountain-центри. Завершити будівництво мають до 2029 року). Також будується готельний комплекс з японськими мотивами Dzen Residence в Івано-Франківській області поблизу села Яблуниця (86 будиночків п'яти категорій і кондотель на 60 номерів трьох категорій). До 2028 року планується завершення будівництва комплексу котеджного містечка Kryla Karpaty by Edem біля Буковелю (розраховане на 300–400 людей, там облаштують три типи будинків: котедж, шале й вілла).

Через протести захисників екології було припинено будівництво гірськолижного курорту на горі Беньки, оскільки для нього потребувалось вирубати близько 190 гектарів заповідних лісів, зокрема дерев, які мали понад 185 років. Також через відсутність інвестицій було припинено проєкт будівництва гірськолижного курорту «Боржава» (2020 рік). В Славському, окрім згаданого проєкту, також планували будівництво інших курортних комплексів, які було згорнуто у зв'язку з повномасштабним вторгненням. Проте компанії станом на зараз актуалізують розрахунки та планують продовжити будівництво після завершення активної фази бойових дій [31].

Крім того, в бюджеті держави відсутні заплановані кошти на інвестиційні проєкти, грантову допомогу бізнесам. Також немає спрощеної кредитної системи, а в разі отримання гранту від приватних осіб виникають проблеми із оподаткуванням, отриманням та введенням отриманих коштів у систему Prozorro. Відсутність підтримки держави створює перешкоди для малого та середнього бізнесу, адже проєкти у галузі гірськолижного туризму є коштовними. Окрім того, відсутня залученість сільського туризму та еко-туризму у цій галузі. Наприклад, у Франції активно використовують натуральні продукти підприємців, які проживають у місцевості, де розміщено курорти, створюючи тим самим додаткові робочі місця, підтримуючи економіку села та малих населених пунктів.

Комунальні послуги також на низькому рівні. Логістика розвинена погано, дороги в зимовий період або під час дощів непрохідні для більшості транспорту. До курортів немає прямого сполучення поїздом. Відсутні постійні перевізники від великих обласних центрів до курортів. Це також становить труднощі, особливо для сімейного відпочинку з дітьми. Водопостачання й газозабезпечення часто відсутнє або подається з перебоями. Причиною цього є відсутність єдиного власника бізнесу. Внаслідок того, що за окремі критерії відповідають різні люди, стає неможливим побудова єдиної цілісної системи надання якісних послуг. Якщо за готель відповідає його власник, то за комунальні послуги – голови ОТГ, селищних рад тощо.

Варто назвати таку перешкоду, як відсутність масштабної рекламної кампанії (окрім певних курортів, наприклад, Буковель). Переважна більшість населення чула або бачила відомості лише про найпопулярніші курорти, в той час як про менші ніхто майже нічого не знає, хоча вони заслуговують уваги за якістю надання послуг, сервісом тощо. Апелюючи до досвіду Франції, бачимо, що курорти дають постійну рекламу, а також розповідається як про маленькі, так і про великі, всесвітньовідомі курорти.

Стратегія розвитку туризму України розрахована до 2026 року (починаючи з 2019). Проте, вона не містить урахування ситуацій, які докорінно впливають на стабільність цієї галузі. Варто вносити поправки, актуалізувати інформацію згідно з реаліями. Можна віднайти також окремі програми, зокрема областей, проте щодо туризму це питання є відкритим. Цей бар'єр перешкоджає сталому розвитку галузі, оскільки немає рамок чи визначених пріоритетів напрямків руху [40].

Готелі та заклади гірськолижних курортів не належать до міжнародних рейтингів. Це впливає на потік туристів з-за кордону, оскільки при виборі курортів, люди найчастіше орієнтуються на такі рейтинги. Це не лише престижно, але й показує рівень надання послуг, їх якість.

Відтік висококваліфікованих кадрів стає ще однією важливою проблемою. Особливо це стало відчутно з початком повномасштабного

вторгнення, коли багато молоді виїхало за кордон. Крім того, немає програми зацікавлення чи можливості кар'єрного зростання, що відштовхує молодь від роботи на гірськолижних курортах. Інфляція та зростання цін змушують людей знаходити додаткові джерела доходів або роботу з вищою заробітною платою.

Мовний бар'єр також притаманний Україні. Частка населення, яка вільно володіє англійською мала. Це створює проблеми з порозумінням під час надання послуг іноземним туристам, особливо на невеликих курортах або під час спілкування з місцевим населенням. Велика кількість іноземних туристів (25-30%) спостерігалась на курорті Буковель (переважно до 2022 року). Це були туристи з Польщі, Молдови, Ізраїлю, Туреччини, Балкан. Драгобрат є популярним серед іноземних туристів, які обирають фрірайд та траси високої складності (Польща, Чехія, Словачія). Туристи з Угорщини та Словаччини приїждять на курорти Красія та Пилипець. Наразі для подолання бар'єрів у порозумінні, пов'язаних із мовою, встановлюються дубльовані вивіски, меню пишуть двома мовами (українська та англійська) тощо.

Важливою проблемою, яка впливає на сезонність та стабільність розвитку гірськолижного туризму, є зміна клімату. Ця проблема безпосередньо впливає на можливість здійснення гірськолижної діяльності. Глобальне потепління впливає на висоту снігового покриву, його постійність та наявність протягом зимового періоду. Це створює серйозні перешкоди, адже призводить до зменшення тривалості зимового сезону. Проте, варто шукати альтернативні шляхи збереження снігового покриву, наприклад, апелюючи до досвіду країн Західної Європи, які активно використовують снігові гармати, накопичують у снігових мішках опади з минулих сезонів.

Вирубка лісів є ще однією проблемою, з якою стикаються гірськолижні курорти, особливо на стадіях будівництва. По-перше, вирубка вплине на екологічну систему Карпат, що потім підтягне інші проблеми, в тому числі й змінить клімат гірської системи. Також зміниться система життя тварин гір, може зникнути багато видів, включно з рідкісними. По-друге, дерева затримують корінням воду, а отже, стримують повені, селі. Вирубка лісів може

призвести до частих руйнувань господарських угідь, а також і самих курортів та готелів, оскільки не буде чому стримувати стрімкі потоки води.

Через надмірне будівництво також може виникати ерозія ґрунту, яка призводить до зсувів та розламів земної кори. В свою чергу це може спричинити руйнування будівель. Окрім того, часто при будівництві нехтують відстанню до русел річок, що збільшує ризики підтоплення та руйнувань, особливо у період дощів та коли річки розливаються.

Туристичне навантаження та так звані «дикі туристи», які проживають у палатках сміять, палять багаття, руйнують природні стежки, можуть загубитись, якщо не мають досвіду у подібному туризмі. Це теж руйнує природну екосистему гір та спричиняє серйозний дисбаланс.

Питання запровадження принципів сталого розвитку є складним і багатокомпонентним. Є певні труднощі в цьому процесі, зокрема:

- прагнення отримати велику кількість доходу, незважаючи на екологічну безпеку регіону (перенавантаження туристами, особливо у пікові сезони, відсутність достатніх інвестицій в екологічні технології);
- відсутність плану забудови (хаотичне будівництво, нехтування вимогами й правилами, що веде до порушення водного балансу, ерозій, зсувів, повеней);
- відсутність співпраці між громадою, владою та бізнесом, що прямо суперечить практиці сталого розвитку;
- нехтування законами щодо охорони ландшафту, екологічної безпеки тощо, низький рівень штрафів та обмежень;
- низька включеність у програми сталого розвитку, відсутність сертифікацій;
- низький рівень відповідальності щодо збереження екологічної системи серед туристів (сміять, розпалюють багаття у заборонених місцях тощо).

Ці перешкоди впливають на те, що в Україні, у Карпатському регіоні курорти не мають інтеграції у стратегію сталого розвитку та не мають міжнародних сертифікацій безпеки, екологічної безпеки тощо.

Таким чином, існує чимало серйозних бар'єрів та перешкод у сфері надання послуг галузі гірськолижного туризму України. Незважаючи на вагомий рекреаційний та природний потенціал вони заважають стійкому розвитку туризму та впливають на кількість туристів.

3.3. Рекомендації щодо вдосконалення конкурентоспроможності курортів України

Першочергово варто зазначити, що складовими конкурентоспроможності гірськолижного курорту є комплекс чинників, які визначають його здатність залучати туристів у конкурентному середовищі. До них належать рівень інфраструктури, сервіс, природні ресурси, доступність, маркетингова стратегія, екологічність функціонування та стійкий розвиток. У цьому підрозділі зосередимо увагу на двох ключових складових, які є вирішальними для сучасного туриста та водночас потребують посиленої уваги в українських реаліях: транспортна доступність та екологічна сталість.

Одним із найцікавіших прикладів реалізації вказаних складових у європейській практиці є гірськолижний курорт Les Orres, розташований у Південних Французьких Альпах, у регіоні Прованс-Альпи-Лазурне узбережжя. Курорт вирізняється середньорівневим ціновим сегментом, активним впровадженням екоініціатив і водночас високою туристичною привабливістю, особливо серед сімей та індивідуальних мандрівників. Les Orres демонструє ефективну модель розвитку з акцентом на зручну транспортну доступність та збалансований підхід до навантаження на природне середовище [21].

Щодо транспортної доступності, варто відзначити, що Les Orres реалізував гнучку систему трансферних сполучень із найближчими транспортними вузлами, зокрема із залізничними станціями Гап та Ембрюн.

Курорт забезпечує туристів попередньо заброньованими шатлами та автобусами, що курсують упродовж усього сезону та синхронізовані з розкладом поїздів. Таким чином, туристу не потрібно витрачати додаткові ресурси на логістику – курорт стає максимально доступним навіть без використання власного автомобіля.

Додатковою перевагою є те, що сам курорт Les Orres – повністю пішохідний у центральній зоні, що створює безпечне середовище для туристів та знижує рівень забруднення. На його території активно застосовується електротранспорт: безкоштовні електробуси між зонами катання, електроскутери та станції зарядки для електромобілів. Цей досвід доводить, що навіть у гірській місцевості можлива ефективна реалізація сталого мобільного середовища без шкоди для якості сервісу.

У Les Orres створено мобільний додаток, який дозволяє туристам прокладати маршрути з урахуванням рівня завантаженості доріг, погодних умов та вуглецевого сліду — це елемент «еко-навігації», що популяризує екологічно свідомі рішення. Курорт є учасником міжнародних екоініціатив, має сертифікат Flocon Vert – маркування сталих гірськолижних destinations.

Такий підхід може стати взірцем для українських гірськолижних курортів, особливо для менш розвинених, але перспективних — наприклад, курорту Красія, який розташований у Закарпатській області. Красія має низку переваг: гарні природні умови, довгий схил (понад 3,5 км), потенціал для розвитку, однак нині відчутно поступається за рівнем доступності й екологічної організації [27].

Основною проблемою Красії залишається складна логістика: добратись до курорту можна лише через пересадки (до Ужгорода потягом або автобусом, далі до села Вишка — маршрутками чи трансфером), що робить відпочинок незручним для багатьох потенційних туристів, зокрема з інших регіонів України чи з-за кордону. Для вирішення цієї проблеми пропонується реалізація системи централізованого трансферу із міст Ужгород, Мукачево та Львів із регулярним графіком, синхронізованим із прибуттям поїздів. У перспективі

можливо створити партнерські угоди з Укрзалізницею, що дозволить інтегрувати замовлення трансферу безпосередньо під час купівлі квитка.

Доцільно зауважити, що актуальною є цифровізація транспортних послуг. Наприклад, створення мобільного застосунку або інтеграція до вже існуючих платформ для відстеження маршрутів, замовлення місця в трансфері, а в подальшому – об'єднання квитків на транспорт та ski-pass у єдиний продукт.

У сфері сталого розвитку курорт Красія має значний невикористаний потенціал. На відміну від курорту Les Orres, де використовуються сонячні панелі для живлення освітлення трас, у Красії наразі відсутні подібні рішення. Пропонується почати з установлення автономних сонячних панелей на опорах трас та освітлення зони підйомників, що дозволить зменшити залежність від загальної енергосистеми та зробити перший крок до екологізації. Додатково можливе залучення локальних підприємств та грантового фінансування в рамках програм ЄС або проєктів енергозбереження [47].

Іншою ініціативою є розвиток локального малого бізнесу в межах курорту, тобто продаж місцевих продуктів, відкриття екологічних кав'ярень, створення сувенірних майстерень. Це сприятиме не лише туристичній атракції, але й підтримці місцевого населення. За досвідом Les Orres, саме підтримка локальної громади та децентралізація прибутку є ключовими чинниками сталого функціонування невеликих гірськолижних курортів [47].

У середньостроковій перспективі реалізація зазначених заходів дозволить курорту Красія вийти на новий рівень якості. Вона може позиціонуватись як приклад екологічно дружнього гірськолижного туризму в Україні, що особливо цінуватиметься у постпандемічну епоху, коли туристи дедалі більше уваги приділяють безпеці, сталості та автентичному досвіду.

Приклад Les Orres демонструє, що навіть без масштабного фінансування можна підвищити конкурентоспроможність курорту за рахунок вдалої транспортної політики та стратегічного екоорієнтування. Український курорт Красія, за наявності грамотної концепції розвитку, здатен стати аналогом такого європейського підходу. Це дасть змогу не лише знизити тиск на

перенасичені курорти, такі як Буковель, але й посилити диверсифікацію туристичних потоків та створити умови для довготривалого зростання туристичної галузі в регіоні.

Окрему увагу варто зосередити на гірськолижному курорті Красія, який розташований у селі Вишка, Великобerezнянського району Закарпатської області. Курорт, попри один із найдовших лижних спусків в Україні (довжина понад 3,5 км), сьогодні залишається маловідомим серед широкого загалу українських та іноземних туристів. Його потенціал використовується не повністю, насамперед через слабку транспортну логістику, відсутність інтегрованої інфраструктури та низький рівень маркетингової присутності.

Порівняно з такими курортами, як Буковель, де розвиток підйомників, готельного фонду, внутрішніх шатлів і брендингу був цілеспрямованим і системним, Красія поки що не має цілісної туристичної стратегії. Доїзд до курорту здійснюється з міста Ужгород або Великого Березного, однак з пересадками та часто без синхронізації з залізничними маршрутами, що значно знижує привабливість курорту для тих, хто не подорожує власним автомобілем. У зимовий період дороги можуть бути засніженими й ускладненими для проїзду, а снігоприбиральна техніка — не завжди доступна.

На відміну від Les Orres, де є система централізованого електричного шатлу та координована мобільність, у Красії відсутні навіть базові системи організованого перевезення туристів. Рекомендовано запровадити систему фіксованих трансферів із вузлових транспортних центрів, зокрема Ужгорода, Мукачева і Львова, синхронізованих із рейсами поїздів далекого сполучення. При цьому місцева влада, туристичний бізнес і перевізники можуть співпрацювати для створення системи єдиного квитка, який поєднуватиме проїзд і ski-pass, як це реалізовано на окремих французьких курортах. Застосування цифрових рішень на базі мобільного додатку або QR-коду значно полегшило б доступ до послуг і сприяло б формуванню сучасного іміджу Красії як smart-курорту.

Щодо енергетичної незалежності та сталого розвитку, у Красії наразі повністю відсутня енергоефективна інфраструктура — освітлення трас і підйомників базується на централізованому енергопостачанні, що не завжди стабільне. На відміну від Les Orres, де реалізовано систему використання сонячної енергії, в українських умовах можливим є впровадження автономних сонячних панелей на опорах трас, в зоні ski-pass терміналів, а також на дахах технічних об'єктів курорту. Це дозволить зменшити вартість експлуатації, а також слугуватиме кроком до отримання міжнародних екомаркувань на кшталт Flocon Vert, які підвищують довіру до курорту з боку європейських туристів.

Суттєвим напрямком підвищення конкурентоспроможності Красії також є залучення місцевої громади до туристичних процесів. Аналогічно до Les Orres, де велика частина послуг надається дрібними локальними підприємцями, в Україні доцільно підтримувати відкриття еко-кафе, майстерень із виготовлення локальних сувенірів, шале або апартаментів для розміщення, що належать місцевим мешканцям. Органи місцевого самоврядування спільно з державними і міжнародними фондами можуть ініціювати програму грантової підтримки для малого туристичного бізнесу у межах курорту.

Красія має унікальний ландшафт, який підходить як для звичайного катання, так і для фрірайду. Схили не перенасичені туристами, що відкриває простір для популяризації преміум-нішевого туризму — програм «ski & relax», курсів із катання для новачків, а також комбінованих турів, які включають локальну гастрономію та елементи етнотуризму. Цей напрям може стати відповіддю на перенасичення Буковелю та дозволить створити якісно нову пропозицію в українському туризмі [27].

На етапі реалізації реформ, Красія могла б стати пілотним майданчиком для впровадження національного стандарту сталого розвитку гірськолижних курортів, що передбачатиме мінімізацію екологічного впливу, розвиток місцевої економіки, впорядкування транспортного сполучення та диджиталізацію послуг. У перспективі це підвищить шанси курорту на вихід на міжнародний туристичний ринок, залучення європейських туристів і інвесторів.

Тож досвід французького курорту Les Orres, який поєднує екологічний підхід із ефективною транспортною доступністю, може і повинен бути адаптований в українських реаліях на прикладі курорту Красія. Замість копіювання масштабних моделей на кшталт Буковелю, слід формувати локальні, екоспрямовані, технологічно адаптовані курорти, що можуть стати привабливими осередками сталого гірського туризму в Україні [27].

Принципи сталого розвитку сьогодні є ключовими в стратегіях розвитку туристичних територій, особливо в умовах гірських екосистем, де навантаження на природу може бути критичним. Французькі гірськолижні курорти — зокрема середні й малі, такі як Les Orres, La Norma, Les Rousses — активно впроваджують комплексний підхід до забезпечення сталого функціонування. Розглянемо, які саме принципи вони реалізують на практиці, і яким чином це може бути адаптовано на українському курорті Красія [27].

Для наочності пропонується порівняльна таблиця впроваджених принципів сталого розвитку на прикладі французького курорту Les Orres та можливих шляхів їх адаптації на українському курорті Красія (табл. 3.1).

Таблиця 3.1.

Порівняння впровадження принципів сталого розвитку на прикладі Les Orres (Франція) та перспективи адаптації для Красії (Україна) (складено автором за [27, 47])

Принцип сталого розвитку	Реалізація у Les Orres	Можливість адаптації у Красії
Енергоефективність	Сонячні панелі на інфраструктурі; освітлення трас автономне	Встановлення автономних сонячних батарей на технічних об'єктах та освітленні витягів
Транспортна сталість	Безкоштовні шатли, електробуси, обмеження приватного	Запуск фіксованих маршрутів із Ужгорода/Львова; перспектива мікроелектробусів для трансферу у сезон

	транспорту	
Управління водними ресурсами	Замкнені контури для технічної снігогенерації	Створення фільтраційних систем; поетапне впровадження циклічного збору води після танення
Біорізноманіття та охорона природи	Спеціальні зони, обмеження фрірайду, екомаршрути	Обмеження позатрасового катання в лісах; екостежки; інфостенди з природоохоронною тематикою
Залучення місцевої громади	Частина туристичних зборів іде на фінансування місцевих проєктів	Створення туристичного фонду при ОТГ; пріоритетне право місцевих мешканців на надання послуг
Освітні та цифрові ініціативи	Мобільні додатки, еко-бали, дані про вуглецевий слід	Запуск мобільного застосунку «ЕкоКрасія» з порадами, маршрутами, рейтингами еко-поведінки
Відмова від одноразового пластику	Заборона продажу пластикових пляшок; біоупаковка	Запровадження програми «Zero Plastic»; підтримка кафе, що використовують багаторазові або біорозкладні контейнери

Один із ключових напрямів є енергетична ефективність та енергетична автономія. У Les Orres встановлено сонячні панелі на дахах громадських будівель, інфраструктурних об'єктів (пункти прокату, ski-pass зони, інфоцентри), а також автономні міні-генератори для живлення освітлення на трасах. Частина енергії подається до локальної мережі, а залишок — використовується курортом. У Красії це рішення можна реалізувати у два етапи: перший — монтаж сонячних панелей на технічних будівлях (компресорні станції, пункти прокату), другий — установка окремих модулів освітлення вздовж трас із живленням від сонця. Це значно знизить

енергозалежність від загальної сітки та сприятиме формуванню екологічного іміджу курорту [47].

Другим принципом є збереження локальної біорізноманітності. У Франції будь-яке розширення курорту погоджується з екологічними структурами та враховує сезонність природного середовища. У Les Rousses, наприклад, впроваджено спеціальні маршрути, які не проходять через території з уразливою флорою та фауною. У Красії можна ввести сезонне обмеження на позатрасове катання у лісових ділянках, встановити інформаційні стенди про охоронні види, а також розробити туристичні екостежки з гідом у міжсезоння (весна/осінь), що буде альтернативою класичному катанню та допоможе зберігати природу поза піковими місяцями.

Третім принципом є управління водними ресурсами. У багатьох французьких курортах встановлено замкнені системи для снігогенерації: вода циркулює повторно після танення. У Красії такого немає. В умовах Закарпаття, де водні ресурси є, але відсутня інфраструктура очищення, доцільно спочатку реалізувати локальні фільтрувальні системи на пунктах снігогенерації, а згодом — замкнені міні-контури з таненням і збором води. Це дозволить значно зменшити водний слід і підвищити екологічність [48].

Четвертий принцип — це участь місцевого населення в управлінні туристичним потоком. У Les Orres існує система муніципальних зборів, які частково повертаються до місцевих громад для розвитку шкіл, медицини, транспорту. Подібний підхід можливий і в Україні через створення локального туризм-фонду, куди би надходили 1–2% від доходів курорту (наприклад, із продажу ski-pass, оренди житла). Цей фонд можна спрямовувати на підтримку громадських ініціатив, зокрема освітніх або екологічних.

П'ятий принцип — це інформаційна прозорість та залучення туристів до екологічних ініціатив. Французькі курорти активно проводять екоосвітні кампанії: інтерактивні стенди, мобільні додатки з даними про вуглецевий слід, поради з еко-поведінки, участь у суботниках. У Красії можна впровадити «зелений стенд» при вході на курорт, із даними про споживання енергії, воду, а

також плакатами із закликами зберігати довкілля. У мобільному застосунку курорту можна додати функцію «мій еко-слід», яка показуватиме умовні «бали» за екологічну поведінку туриста [27].

Важливою частиною є відмова від пластику — у багатьох французьких гірськолижних курортах заборонено продаж пластикових пляшок, використовуються біорозкладні пакування, багаторазові контейнери для takeaway. У Красії можливо ініціювати програму «Zero Plastic», в рамках якої всі кафе на території курорту отримують знижки на закупівлю екоупаковки, а туристам пропонується купити багаторазову пляшку для води на локації [27].

Тож необхідно акцентувати увагу на тому, що всі ці рішення безпосередньо є практичними, доступними, і можуть бути впровадженими не лише в Красії, а й на інших українських курортах. У випадку Красії саме поєднання малих за масштабом, але ефективних екологічних кроків може не лише покращити якість середовища, але й позиціонувати курорт як перший сталий гірськолижний курорт України, що особливо важливо у світлі вимог туристів із ЄС та потенційних донорських програм.

ВИСНОВКИ

Отже, галузь туризму є актуальною темою для досліджень у наш час, адже займає вагоме місце у житті багатьох людей.

1. У ході роботи було проведено аналіз досліджень науковців для можливості трактування поняття «гірськолижний туризм». Також було відзначено, що такий вид туризму, як гірськолижний, почав формуватися ще у XIX столітті, тож налічує багатовікову історію розвитку. Виокремлено фактори, що впливають на розвиток галузі, її стабільність. Закцентовано, що гірськолижний туризм є багатоаспектною галуззю та об'єднує декілька різних видів туризму. З'ясовано, що описана галузь має активне спрямування, а також надає туристам можливість долучитися до екологічних напрямків.

2. Визначено, що гірськолижний туризм – динамічна галузь, яка здатна швидко адаптуватися до навколишніх вимог. Описано основні види гірськолижного туризму, проаналізовано їх особливості. Також проведено опис витягів відповідно до рівня навантаженості та призначення. Узагальнено вимоги до гірськолижних трас в залежності від складності та доступу до гірської ділянки у вигляді таблиці. Також закцентовано увагу на важливості сучасної інфраструктури, зокрема різних видів ресторанів, кафе, готелів, тощо.

3. Оскільки гірськолижний туризм є галуззю, яка може об'єднувати декілька різних напрямків туризму, варто проводити її аналіз за допомогою декількох методів. Таким чином, у роботі було описано основні методи аналізу сфери гірськолижного туризму.

4. Закцентовано, що Україна має чудові природні умови для розвитку гірськолижного туризму. Охарактеризовано Карпатський регіон України, в якому зосереджено основні курорти галузі. Описано туристично-рекреаційні об'єкти Карпатського регіону, проаналізовано нові гірськолижні курорти. Проведено детальний аналіз послуг та інфраструктури таких курортів, як Буковель, Драгобрат, Красія, визначено їх недоліки та переваги. Також

окреслено напрями будівництва нових курортів. Окреслено коло проблем, які стосуються галузі гірськолижного туризму в Україні.

5. Описано географію Французьких Альп. Закцентовано, що Франція є однією з провідних країн у галузі гірськолижного туризму. Описано рівень розвитку інфраструктури та характерні риси курортів Франції. Охарактеризовано такі курорти Франції, як Куршавель, Шамоні-Монблан, Ареш-Бофор, описано деталі інфраструктури, можливості дістатися, послуги, які пропонують.

6. Проведено порівняльний аналіз функціонування гірськолижних курортів Франції та України. Закцентовано на основних перевагах та недоліках у наданні послуг, визначено, що Франція застосовує передові технології у галузі гірськолижного туризму. Складено SWOT-аналіз, за яким визначено, що Україна має значний потенціал, який варто розвивати. Франція ж має потужну сформовану базу курортів та послуг і підтримує їх технічне оснащення на належному рівні.

7. Окреслено ключові переваги європейського досвіду у галузі гірськолижного туризму. Описано природно-географічне забезпечення, матеріально-технічну базу європейських гірськолижних курортів, зокрема Альпійської системи. Проведено порівняльну характеристику показників привабливості за критеріями довжини трас, кількості готелів та курортів таких провідних країн, як Австрія, Швейцарія, Франція, Італія. Проаналізовано основні риси гірськолижного туризму в попередньо названих країнах.

8. Окреслено виклики, які існують в галузі гірськолижного туризму України на даний час, детально їх охарактеризовано. Створено рекомендації щодо вдосконалення гірськолижних курортів України. Проведено аналіз Стратегій розвитку областей Карпатського регіону, на основі чого визначено шляхи для подальшого розвитку. Проведено SWOT-аналіз сфери гірськолижного туризму України, за яким визначено слабкі та сильні сторони галузі, виклики та можливості їх подолання. На прикладі курорту Красія було розглянуто перспективи модернізації інфраструктури та впровадження

європейських стандартів обслуговування. Запропоновано можливості для отримання курортом міжнародних екологічних сертифікацій, удосконалення якості послуг і розвитку додаткових сервісів , що може сприяти підвищенню конкурентоспроможності Красії на внутрішньому та міжнародному ринку та сприятиме реалізації принципів сталого туризму в умовах Карпатського регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітичний звіт ГО «Українська асоціація туристичних операторів». Перспективи розвитку зимового туризму в Карпатах. Київ: УАТО, 2024 р. 28 с.
2. Всесвітня туристична організація ЮНЕСКО (UNWTO). Reports on Sustainable Tourism Development. Офіційний сайт. URL: <https://www.unwto.org/tourism-statistics> (дата звернення: 22.04.2025) (Для даних про сталий розвиток туризму).
3. Гуцуляк О. І. Гірськолижний туризм: розвиток та перспективи в Україні. *Туризмознавчі студії*. 2020. № 2. С. 45–52.
4. Закон України «Про туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.04.2025).
5. Івченко А. С. Альпи // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Альпи> (дата звернення: 14.05.2025).
6. Карпатський туристичний регіон: зображення. URL: https://tourlib.net/books_ukr/images/vt4-1.jpg (дата звернення: 14.05.2025)
7. Кифтяк В. Ф. Організація спеціалізованого туризму. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 264 с.
8. Козьменко О. В. Організація туризму: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 320 с.
9. Колотуха О. В. Спортивний туризм. *Інформаційно-методичний збірник*. № 15. Туристсько-спортивний словник-довідник. Київ: ФСТУ, 2017. 144 с.
10. Матеріали дипломної роботи Хіноцької Анастасії (розділи 1.2, 2.1, 2.2).
11. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/pro-nas/pro-ministerstvo> (дата звернення: 20.04.2025).
12. Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 07.12.2011 № 1281 «Про затвердження Правил безпеки з улаштування, безпечної

експлуатації та утримання гірськолижних трас». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-12#Text> (дата звернення: 20.04.2025).

13. Національна туристична організація України. Офіційний сайт. URL: <https://nto.ua/> (дата звернення: 07.05.2025)

14. Новикова В. І., Івко О. С. Специфіка інфраструктури гірськолижних курортів. *Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. «Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку (м. Черкаси, 16-17 жовтня 2014 р.)*. Черкаси: Брама-Україна, 2014. С.179-188. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/novykova8.htm (дата звернення: 07.05.2025)

15. Оновлена Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки. URL: <https://www.if.gov.ua/storage/app/sites/24/uploaded-files/%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%.03.pdf> (дата звернення: 29.05.2025).

16. Офіційний сайт гірськолижного курорту «Буковель». URL: <https://bukovel.com> (дата звернення: 21.04.2025).

17. Офіційний сайт гірськолижного курорту «Драгобрат» URL: <https://dragobrat.com> (дата звернення: 21.04.2025).

18. Офіційний сайт гірськолижного курорту Chamonix. URL: <https://www.chamonix.com> (дата звернення: 22.04.2025)

19. Офіційний сайт гірськолижного курорту Courchevel. URL: <https://www.courchevel.com> (дата звернення: 22.04.2025).

20. Офіційний сайт гірськолижного курорту Les Arcs. URL: <https://www.lesarcs.com> (дата звернення: 22.04.2025).

21. Офіційний сайт гірськолижного курорту Val Thorens. URL: <https://www.valthorens.com> (дата звернення: 22.04.2025)

22. Офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. URL: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/tur_potoki.pdf (дата звернення: 14.05.2025)

23. Офіційний сайт Головного управління статистики у Івано-Франківській області. URL: <https://ifstat.gov.ua/> (дата звернення: 14.05.2025)

24. Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області. URL: https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/st_inf.php?241111. (дата звернення: 14.05.2025).
25. Офіційний сайт Інформаційного бюро статистики Австрії. URL: <https://www.statistik.at/> (дата звернення: 28.05.2025).
26. Офіційний сайт компанії Booking.com URL: <https://www.booking.com/index.uk.html> (дата звернення: 14.05.2025).
27. Офіційний сайт курорту Красія. URL: <https://krasiya.com.ua/> (дата звернення: 21.04.2025).
28. Офіційний сайт Національного інституту статистики Італії. URL: <https://www.istat.it/en/> (дата звернення: 28.05.2025)
29. Офіційний сайт Національного інституту статистики та економічних досліджень Франції. URL: <https://www.insee.fr/en/accueil> (дата звернення: 27.05.2025)
30. Офіційний сайт Національного туристичного агентства Франції. URL: <https://www.france.fr> (дата звернення: 25.04.2025)
31. Офіційний сайт Української природоохоронної групи. URL: <https://uncg.org.ua/> (дата звернення: 28.05.2025).
32. Офіційний сайт Федерального статистичного управління Швейцарії. URL: <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home.html> (дата звернення: 28.05.2025)
33. Рекова Н. Ю. Еколого-економічний аналіз як елемент системи управління операційною діяльністю підприємства. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. № 1, 2021. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/24.pdf (дата звернення: 07.05.2025)
34. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 232-р від 03.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.05.2025)
35. Світова туристична організація (UNWTO). URL: <https://www.unwto.org> (дата звернення: 20.04.2025)

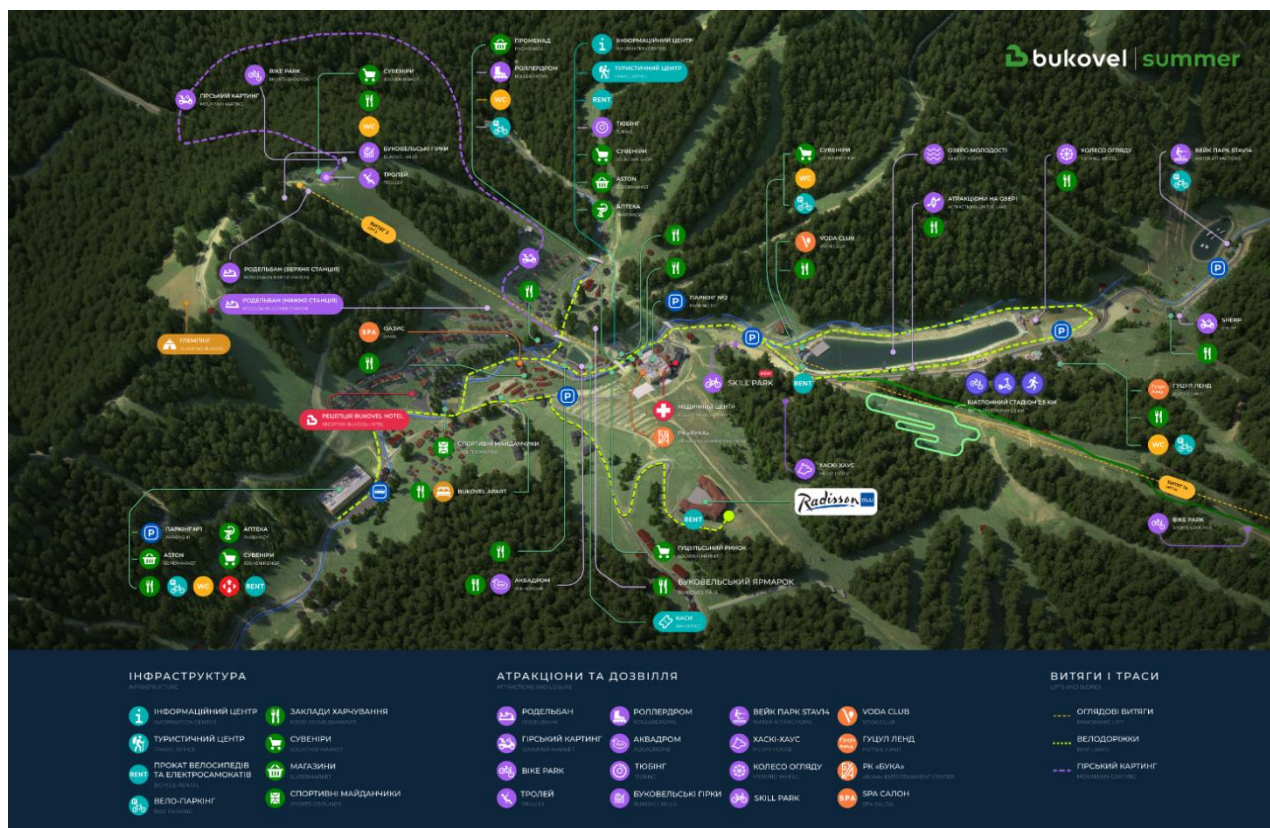
36. Сегеда К. І. Туристичні послуги: організація та управління. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 312 с.
37. Стан та перспективи розвитку зимового туризму в Україні // Офіційний сайт ДАРТ. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 21.04.2025).
38. Статистичні звіти про туризм у Франції Tourism Review News. URL: <https://www.tourism-review.com> (дата звернення: 21.04.2025).
39. Статистичні звіти про туризм у Франції. URL: <https://www.statista.com/> (дата звернення: 21.04.2025).
40. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. URL: <https://nto.ua/assets/files/ntou-book-strategic-ukraine-tourismstrategy2026.pdf> (дата звернення: 15.05.2025)
41. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 року. URL: <https://carpathia.gov.ua/storage/app/sites/21/Economics/regional%20development%20strategy%20until%202027.pdf> (дата звернення: 29.05.2025).
42. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021-2027 років. URL: <https://loda.gov.ua/documents/49999> (дата звернення: 29.05.2025).
43. Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2027 року (оновлена редакція). URL: <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/uploaded-files/onovlenoi-strategii-1-1.pdf> (дата звернення: 29.05.2025).
44. Туризм у Чернівецькій області у 2020 році // статистичний збірник. Чернівці: Головне управління статистики у Чернівецькій області. 2021. URL: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/publiy/2020/tyr/zb/tyr.pdf> (дата звернення: 14.05.2025)
45. Туристичний портал Visit Ukraine. URL: <https://ukraine.ua/visit/> (дата звернення: 14.05.2025)
46. Українські Карпати, фото з мережі. URL: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1e/Ukrainian_Carpathians.jpg (дата звернення: 14.05.2025)

47. Управління розвитком гірських територій: зарубіжний досвід. // за ред. В. С. Кравців, Ю. І. Стадницький, В. В. Демченко та ін. // Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України. 2021. 69 с.
48. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
49. Чесановський О.В., Купач Т. Г. Фактори трекінгового туризму в Карпатському регіоні України. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів*. Вип. 5 (1). Київ, 2024. С. 108-113
50. Bieger T. Managing tourism destinations. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2006. 243 p.
51. Butler R. W. (1980). The Concept of a Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources. [Canadian Geographer / Le Géographe canadien](#) 24(1):5 – 12. (Модель розвитку туристичних зон).
52. Encyclopedia Britannica. URL:<https://www.britannica.com/sports/skiing> (дата звернення: 20.04.2025)
53. Friedman M. Essays in Positive Economics. University of Chicago Press. The University of Chicago Press, Ltd., London, 1953. 329 p.
54. Hudson S. Snow Business: A Study of the International Ski Industry / S. Hudson. London: Continuum, 2000. 288 p.
55. Sen A. Development as Freedom. Oxford University Press. OUP Oxford, 2001. 366 p. (Про соціально-економічні аспекти розвитку, включаючи туризм).
56. SOIUSA. Дані Єдиного міжнародного орографічного поділу Альпійської системи. URL: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d5/SOIUSA-Alpi_Occidentali.png/500px-SOIUSA-Alpi_Occidentali.png (дата звернення: 21.04.2025)
57. Sustainable Mountain Tourism Development. UNWTO, 2013. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284415955> (дата звернення: 21.04.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Інтерактивна карта курорту Буковель на літній сезон

Інтерактивна карта піших маршрутів курорту Буковель

Додаток В

Цінова політика на ski-паси курорту Буковель (зважаючи на кількість днів)

2 дні	2000	1400	4000	3300	2350	6700	4350	3050	8700
3 дні	2900	2000	5800	4800	3350	9600	6250	4400	12500
4 дні	3700	2600	7400	6200	4350	12400	8050	5650	16100
5 днів	4550	3200	9100	7550	5300	15100	9800	6850	19600
6 днів	5100	3550	10200	8450	5900	16900			
7 днів	5700	4000	11400	9500	6650	19000			
3 дні на вибір	3300	2300	6600	5100	3800	10200	7100	4950	14200
5 днів на вибір	5100	3550	10200	8450	5900	16900	11000	7700	22000
10 днів на вибір	8200	5750	16400	13650	9650	27300	17750	12450	35500
Brilliant	30600			30600			30600		
Bukovel Card	100			100			100		

Додаток Г

Цінова політика на ski-паси та підйомники курорту Драгобрат

Ціни на Ski-pass 2025	Дорослий	Дитячий (до 14 років)	Дитячі та дорослі
Підйомник	"ВЛ-1000", "Доппельмайер"	"ВЛ-1000", "Доппельмайер"	Мультиліфт
1 підйом	150 грн	50 грн	50 грн
5 підйомів	500 грн	200 грн	150 грн
10 підйомів	800 грн	400 грн	300 грн
20 підйомів	1400 грн	700 грн	500 грн
50 підйомів	2400 грн	1200 грн	700 грн

Драгобрат, ціни 2025 на скіпаси підйомника "Карпатська чайка"

Ціни 2024-2025	Дорослий	Дитячий
крісельний 1 підйом	200 грн	100 грн
Бугель Жандарм	130 грн	60 грн
Мультиліфт	60 грн	60 грн
Ski-pass	60 юнітів	600 грн
Ski-pass	150 юнітів	1250 грн
Ski-pass	300 юнітів	1950 грн
Ski-pass	600 юнітів	3250 грн
Безліміт	1250 грн	
Завдаток	за картку	50 грн

Сезон стартує з 25.01.25

	Будні дні (понеділок – п'ятниця)		Вихідні (субота – неділя)		Святковий період (30 грудня 2024 – 10 січня 2025)	
	дорослий	пільговий	дорослий	пільговий	дорослий	пільговий
1 оглядовий підйом на вершину	400 грн	300 грн	400 грн	300 грн	400 грн	300 грн
2 години	550 грн	400 грн	600 грн	450 грн	600 грн	450 грн
Пів дня (9:00-13:00 / 13:00-17:00)	750 грн	550 грн	850 грн	600 грн	850 грн	600 грн
1 день	1000 грн	700 грн	1300 грн	900 грн	1300 грн	900 грн
2 дні	1800 грн	1250 грн	2350 грн	1650 грн	2350 грн	1650 грн
3 дні	2700 грн	1900 грн	3550 грн	2500 грн	3550 грн	2500 грн
4 дні	3600 грн	2500 грн	4700 грн	3300 грн	4700 грн	3300 грн
5 днів	4500 грн	3150 грн	5850 грн	4100 грн	5850 грн	4100 грн
Діти до 6 років – безкоштовно						

Варіації замовлення ski-пасів курорту Куршавель

Family Flex

Partagez ces précieux moments avec eux dans Les 3 Vallées, ambiances magiques et faciles assurées !

- ✓ 1 à 2 adultes (18 /-75 ans) + 1 à 6 enfants (5/-18 ans).
- ✓ Toute la famille skie au tarif enfant !

Commandez le pass Family Flex

Forfait Saison illimitée

Le forfait saison est le plan parfait si vous skiez plus de 21 jours dans la saison.

- ✓ Skiez pendant toute la saison de façon illimitée !
- ✓ 342 pistes, 600km, 158 remontées mécaniques.
- ✓ Paiement en 3 ou 4 fois disponible.

Commandez votre forfait

Le forfait 2/7

- ✓ 2 jours de ski par semaine.
- ✓ Explorez le domaine entier du lundi au dimanche !
- ✓ Pass recrédité tous les dimanche soir (astuce : skiez du samedi au mardi pour 4 jours consécutifs)
- ✓ Suivi de votre consommation sur votre compte en ligne & notifications mail.

Commandez votre forfait

Le Pass 3 Vallées Liberté

Le Pass 3 Vallées Liberté est disponible en ligne uniquement. Payez les journées skiées uniquement!

- ✓ Des journées de ski gratuites : la 9e journée 3 Vallées est offerte
- ✓ Le montant sera débité en fonction de votre parcours réel, selon vos passages
- ✓ -10 % sur le tarif public journée adulte et -20% tous les samedis sur les 3 Vallées
- ✓ Suivi de votre consommation sur votre compte en ligne & notifications mail.

Commandez votre forfait

Le forfait Skiflex

Ce forfait de ski 3 Vallées est l'offre idéale pour les skieurs réguliers mais qui souhaitent glisser sur les pistes du domaine avec parcimonie. En bref un forfait saison idéal pour les travailleurs proches des pistes souhaitant faire un break entre midi et deux.

- ✓ 10 passages par semaine (consécutifs ou non)
- ✓ Utilisable du lundi au dimanche
- ✓ Suivi de votre consommation sur votre compte en ligne & notifications mail.

Commandez votre forfait

Ціни на ski-паси курорту Шамоні-Монблан

From 12/21/2024 to 3/28/2025 ▾

Duration	Adult (15-64 years)	Reduced (5-14 years & 65-79 years)	Family / tribu (2 adults + 2 youths or +)*
1 day	 de 70,50€ à 90,00€	 de 59,90€ à 76,50€	 from 218,60€ to 279,00€
2 days	 from 121,60€ to 171,00€	 from 114,40€ to 145,40€	 from 417,30€ to 530,20€
3 days	 from 177,80€ to 250,00€	 from 169,50€ to 212,50€	 from 618,30€ to 775,00€
4 days	 from 236,80€ to 333,00€	 from 228,10€ to 283,10€	 from 831,60€ to 1 032,40€
5 days	 de 288,00€ à 405,00€	 from 278,20€ to 344,30€	 from 1 014,70€ to 1 255,60€
6 days	 from 305,80€ to 432,00€	 from 297,40€ to 367,20€	 from 1 084,80€ to 1 339,20€
7 days	 from 396,90€ to 487,00€	 from 337,40€ to 414,00€	 from 1 230,50€ to 1 509,80€
8 days	 from 443,20€ to 542,00€	 from 376,70€ to 460,70€	 from 1 374,00€ to 1 608,20€
9 days	 de 490,10€ à 597,00€	 from 416,60€ to 507,50€	 from 1 519,20€ to 1 850,80€